

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ДНІПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ
ФАКУЛЬТЕТ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ДЛЯ ПІДРОЗДІЛІВ
КРИМІНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ
КАФЕДРА ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИХ ДИСЦИПЛІН**

ПРАВО ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

*Методичні рекомендації для підготовки
до семінарських і практичних занять*

*Назва освітньо-професійної програми – **Право (поліцейські)***

*Рівень вищої освіти – **другий (магістрський)***

*Галузь знань – **081 Право***

*Спеціальність – **081 Право***

*Вид навчальної дисципліни – **вибіркова***

*Мова викладання – **українська***

*Рік навчання – **перший***

УДК 347.2
Ф 91

*Схвалено Науково-методичною радою
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ
(протокол № 3 від 20.11.2024 р.)*

УКЛАДАЧ:

Михайло ФРОЛОВ, доцент кафедри цивільно-правових дисциплін
Дніпровського державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних
наук.

Ф 91 Фролов М. М. Право інтелектуальної власності: метод. реком. для
підг. до семінар. і практ. занять. Дніпро : ДДУВС, 2025. 62 с.

ЗМІСТ

Загальні положення	4
Тема 1. Загальні положення про право інтелектуальної власності	7
Тема 2. Авторське право і суміжні права	18
Тема 3. Патентне право	30
Тема 4. Договори у сфері інтелектуальної власності	42
Тема 5. Захист права інтелектуальної власності	53
Інформаційні ресурси	61

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Головна мета семінарського та практичного заняття – опанування здобувачами навчальної дисципліни «Право інтелектуальної власності», забезпечення глибокого і всебічного аналізу та обговорення основних питань кожної теми цієї дисципліни, здобуття вміння застосовувати отримані знання у практиці діяльності поліцейського.

Основними завданнями семінарських і практичних занять є:

- актуалізація знань щодо положень чинного національного законодавства й отримання нових теоретичних знань;
- оволодіння фаховим інструментарієм, навичками усного і письмового викладання своїх позицій;
- залучення наукових досліджень;
- розвиток творчого мислення, самостійного формулювання та висловлювання думок, а також захисту зроблених висновків;
- формування правового світогляду, здатності пов'язувати загальнотеоретичні положення з вимогами повсякденної практики правоохоронної діяльності.

Проведення семінарських і практичних занять може відбуватися у різних формах. Їх вибір визначає викладач залежно від теми заняття, її змісту і особливостей. Для проведення семінарського та практичного заняття може залучатися практичний працівник. Найбільш поширеними формами роботи під час семінарського та практичного заняття є такі: розгорнута бесіда; виступи з рефератами, доповідями; диспут у формі діалогу; круглий стіл, ділова гра, тощо.

Якість семінарського та практичного заняття зумовлюється належним рівнем підготовки здобувачів до нього, тому при підготовці до відповідного заняття кожен здобувач повинен:

- уважно ознайомитися з планом, який відображає зміст чергової теми заняття;
- прочитати і обміркувати свої лекційні записи, які відносяться до теми заняття;
- вивчити чи законспектувати рекомендовану літературу;
- скористатися при потребі консультацією викладача;
- скласти розгорнутий план, тези чи конспект виступу з усіх питань теми заняття.

Здобувачам треба відвідувати кожне семінарське та практичне заняття. Пропуск відповідного заняття позбавляє можливості усвідомити, закріпити та отримати цілісне уявлення з тієї чи іншої теми.

Метою семінарських і практичних занять є: перевірка, поглиблення і закріплення теоретичних знань отриманих здобувачами та здобувачками освітнього ступеня «магістр» на лекціях та під час самостійної роботи, набуття практичних навичок застосування норм національного законодавства,

вирішення ситуативних завдань, надання допомоги в самостійному оволодінні матеріалом, вдосконалення навичок усної подачі матеріалу, ведення полеміки тощо.

Участь здобувачів у семінарських і практичних заняттях є обов'язковою умовою успішного виконання навчального плану.

Підготовку до заняття варто починати з вивчення вимог навчально-методичних матеріалів. Для підготовки до занять доцільно використовувати рекомендовану літературу, яка знаходиться у бібліотечному фонді університету. Допускається також використання інформації, яка знаходиться в мережі Інтернет, із зазначенням певного режиму доступу (адреси).

Критерії оцінювання під час проведення семінарських і практичних занять

Для визначення ступеня засвоєння навчального матеріалу та подальшого його оцінювання на семінарському або практичному занятті слід врахувати певні рівні знань:

1. Теоретична відповідь:

- оцінка «5» високий рівень – здобувач/здобувачка вищої освіти вільно володіє навчальним матеріалом, опрацювавши основну та додаткову літературу, аргументовано висловлює свої думки, проявляє творчий підхід до виконання індивідуальних та колективних завдань у самостійній роботі;

- оцінка «4» добрий рівень – здобувач/здобувачка вищої освіти володіє певним обсягом навчального матеріалу, здатний його аналізувати, але не має достатніх знань для формулювання висновків, поєднання теоретичних знань із практичними прикладами;

- оцінка «3» задовільний рівень – здобувач/здобувачка вищої освіти володіє навчальним матеріалом поверхово і фрагментарно на репродуктивному рівні або володіє частиною навчального матеріалу;

- оцінка «2» незадовільний рівень – здобувач/здобувачка вищої освіти не володіє навчальним матеріалом, відмовляється відповідати на запитання.

2. Тест: правильне вирішення тесту оцінюється в 1 бал.

3. Завдання: у письмовій або усній формі вважається вирішеним і оцінюється:

- оцінка «5» високий рівень – повністю правильно вирішено завдання, надано відповіді на всі поставлені в умовах питання, з посиланням на чинні нормативно-правові акти;

- оцінка «4» добрий рівень – повністю правильно вирішено завдання, надано відповіді на всі поставлені в умовах питання, але не зроблено посилання на чинні нормативно-правові акти чи допущено незначні помилки;

- оцінка «3» задовільний рівень – надано відповіді не на всі поставлені в умовах питання, чи не зроблено посилання на чинні нормативно-правові акти, чи допущено значні помилки;

- оцінка «2» незадовільний рівень – не правильно вирішено завдання.

4. Реферативне повідомлення в письмовій формі має відповідати наступним вимогам:

- належне оформлення реферативного повідомлення;
- проробка теми (наявність достатньої кількості літературних джерел, наявність ґрунтовних висновків);
- теоретична обґрунтованість теми, визначення її актуальності, мети, завдань, чітко розроблений науковий апарат;
- грамотна і аргументована презентація реферату.

Кожну оцінку викладач/викладачка мають аргументовано мотивувати. Обов'язковому відпрацюванню підлягає оцінка «0» та «Н».

За власним бажанням здобувач/здобувачка вищої освіти може відпрацювати інші пропуски занять.

Методичні вказівки до семінарських і практичних занять

Семінарські та практичні заняття проводяться з усіх тем навчальної дисципліни. На початку заняття здобувачам доводять його інструктивну карту, після чого відбувається колективне опрацювання та осмислення теоретичного матеріалу теми заняття відповідно до рекомендованої літератури (питання для контролю знань).

Семінарське заняття передбачає підготовку відповідей на питання семінарського заняття, письмові відповіді на питання для самостійної роботи, виконання тестових завдань. Після цього у формі діалогу, дискусії або диспуту розглядаються основні питання заняття. Завершується заняття заслуховуванням реферативних повідомлень, після чого підбиваються підсумки заняття.

Виконання практичних завдань проводиться у формі «ділової гри». В основу проведення «ділової гри» покладено ситуаційний метод (рольова гра, ділова гра тощо), змістовну частину якого спрямовано на опанування курсантами алгоритму дій, пов'язаного з реалізацією поліцією своїх службових повноважень.

ТЕМА 1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРО ПРАВО ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Семінарське заняття – 2 години

Навчальна мета заняття: визначити юридичний та економічний зміст, принципи та основи правового регулювання інтелектуальної власності. Вивчити основні завдання, функції та повноваження державної організації «Український національний офіс інтелектуальної власності та інновацій».

Обладнання заняття: ТЗН, програма навчальної дисципліни, робоча програма, плани семінарських і практичних занять і методичні рекомендації щодо їх проведення, презентації, схеми, плакати, таблиці.

При вивченні цієї теми здобувачі та здобувачки вищої освіти повинні:

знати: основні теоретичні положення про виникнення та правову регламентацію інтелектуальної власності, про право інтелектуальної власності, про авторство, про суб'єктів інтелектуальної власності, про об'єкти права інтелектуальної власності, визначити охороноспроможність об'єктів права інтелектуальної власності, про володіння правом інтелектуальної власності, види інтелектуальної діяльності, тощо.

вміти: правильно визначати правовий статус суб'єктів права інтелектуальної власності та в залежності від цього обсяг їх майнових і немайнових прав; класифікувати об'єкти права інтелектуальної власності та визначати властиві їм ознаки охороноспроможності.

Питання до семінарського заняття:

1. Поняття права інтелектуальної власності.
2. Сутність та структура права інтелектуальної власності.
3. Співвідношення права власності і права інтелектуальної власності.
4. Інститути права інтелектуальної власності.
5. Поняття та ознаки об'єктів права інтелектуальної власності.
6. Правовий захист у сфері інтелектуальної власності під час дії воєнного стану.

План проведення заняття:

I. Обговорення навчальних питань.

Поняття права інтелектуальної власності. Потрібно надати визначення права інтелектуальної власності. Навчити ЗВО орієнтуватись у тексті основних законодавчих актів у сфері правового регулювання інтелектуальної власності: Цивільного кодексу України, законів України «Про авторське право та суміжні права», «Про науково-технічну інформацію». Звернути увагу ЗВО на генезис поняття права інтелектуальної власності

Сутність та структура права інтелектуальної власності. Акцентувати увагу на характерних ознаках права інтелектуальної власності. Навести приклади функцій права інтелектуальної власності. Вказати на нормативно-

правові акти (з урахуванням їх юридичної сили), на основі яких здійснюється правове регулювання інтелектуальної власності та його основні напрямки. Вивчити основні напрямки діяльності Національної поліції у сфері протидії правопорушенням, предметом яких виступає інтелектуальна власність.

Розглянути структурні підрозділи Національної поліції України та установи у системі МВС України, які уповноважені здійснювати захист прав інтелектуальної власності. Висвітлити види адміністративних правопорушень і злочинів проти порушення прав інтелектуальної власності. Конкретизувати основні проблеми, з якими стикаються правоохоронці у боротьбі з контрафактною та піратською продукцією.

Співвідношення права власності і права інтелектуальної власності. Під час обговорення цього питання нагадати поняття права власності, визначення права власності, об'єкти права власності (рухоме та нерухоме майно), зміст права власності (право володіння, користування та розпорядження), підстави набуття та припинення права власності.

На прикладі цивілістичної конструкції інституту власності надати визначення особливостей співвідношення поняття права інтелектуальної власності, визначення права інтелектуальної власності, об'єктів права інтелектуальної власності (авторські твори, винаходи, торговельні марки тощо), змісту права інтелектуальної власності (особисті немайнові та майнові права), акцентувати увагу ЗВО на спільних рисах права власності та права інтелектуальної власності (абсолютний характер, захист від порушень) та відмінностях між правом власності та правом інтелектуальної власності (об'єкт, строк дії, можливість відчуження). Зауважити про взаємозв'язок між правом власності на матеріальний носій та правом інтелектуальної власності на твір, втілений у цьому носії.

Інститути права інтелектуальної власності. Навести на прикладі цивільно-правових інститутів розуміння принципів поділу основних інститутів у приватному праві та праві інтелектуальної власності та вказати на їх загальне значення. Запропонувати класифікаційні принципи щодо основних інститутів прав інтелектуальної власності. Розкрити сутність та навести приклади практичного застосування основних інститутів права інтелектуальної власності: окреслити авторське право та суміжні права, надати характеристику патентного права, визначити основні риси інституту промислової власності, презентувати загальну характеристику засобів індивідуалізації товарів та послуг, детально зупинитися на нетрадиційних результатах інтелектуальної діяльності, як особливому інституті права інтелектуальної власності..

Поняття та ознаки об'єктів права інтелектуальної власності. Аргументувати точку зору, що початковим володільцем виключних прав на об'єкти права інтелектуальної власності, створених із використанням технологій штучного інтелекту, слід визнавати власника технології штучного інтелекту або її користувача/ліцензіата (у разі надання технології у тимчасове

користування) на момент створення об'єкта. Акцентувати увагу ЗВО на тому, що об'єкти інтелектуальної власності поєднують певні ознаки: особливий характер діяльності, у яких створюються дані об'єкти; об'єктивна форма висловлювання; закріплення (легітимація у певній формі) виключного права за творцем чи іншим правовласником об'єкта інтелектуальної власності.

Проблема визначення об'єктів права інтелектуальної власності. Навести приклади складних об'єктів права інтелектуальної власності за наступними критеріями в залежності від:

- факту оприлюднення (опублікування): оприлюднені та неоприлюднені, які недоступні до загального відому (частково або повністю);
- форми вираження: цифрові й аналогові;
- змісту: літературні та художні твори, комп'ютерні програми та інші твори;
- взаємозв'язку з об'єктами авторського права: ті, які пов'язані з об'єктами авторського права (літературні та художні твори, комп'ютерні програми) та ті, які не пов'язані з об'єктами авторського права (комерційна таємниця, кінофільми, реклама);
- носія: суб'єктивні (пантоміми, хореографічні та інші сценічні твори) та об'єктивні (літературні та художні твори, комп'ютерні програми, кінофільми, реклама);
- умов створення: одноособові складні об'єкти інтелектуальної власності, тобто які створені творчою працею однієї особи та створені у результаті співавторства (роздільного і нероздільного).

Зауважити ЗВО, що зміст права інтелектуальної власності на твори архітектури, як об'єкти цього права має свою специфіку. Згідно законодавства про архітектурну діяльність автор об'єкта архітектури має право фотографувати, здійснювати відеозйомку відповідного об'єкта архітектури, крім випадків, визначених законом. Водночас, чергова редакція Закону України «Про авторське право і суміжні права» у ст. 22 закріплює свободу панорами, тобто право кожного без дозволу на створення зображень творів архітектури, що постійно розташовані у доступних для громадськості місцях, та подальше використання таких об'єктів, за умови що такі дії не мають самотійного економічного значення.

Виникнення прав на об'єкти права інтелектуальної власності. При обговорення цього питання звернути увагу ЗВО, що не всі аспекти виникнення (набуття) майнових прав інтелектуальної власності досліджені, зокрема, йдеться про особливості застосування термінів «виникнення прав» і «набуття прав» у сфері інтелектуальної власності; недостатньо досліджено особливості похідних підстав набуття майнових прав інтелектуальної власності. Також, необхідно підкреслити, що хоча останнім часом розбіжності у визначенні часу виникнення прав інтелектуальної власності на окремі об'єкти врегульовані на користь формулювання статті 465 ЦК України, такий підхід не завжди задовольняє вимоги учасників правовідносин інтелектуальної власності.

Володільці прав інтелектуальної власності та їх правове положення. Пояснити ЗВО, що за загальним правилом володіти правами інтелектуальної власності можуть всі особи, що мають належний обсяг дієздатності. Однак, у питанні розпорядження правами інтелектуальної власності, як у матеріальному, так і процесуальному аспектах існують певні особливості. Зокрема, . Відповідно до положень статей 15, 16 ЦК України та статті 33 Закону України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» особа самостійно та на власний розсуд обирає спосіб захисту своїх прав і законних інтересів, який здатний з достатньою ефективністю усунути порушення таких прав та інтересів. Також, зі змісту Закону України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» убачається, що особа, яка просить суд визнати патент недійсним, не обов'язково має бути власником іншого патенту на винахід, корисну модель та протиставляти власний патент патенту відповідача.

Підстави набуття прав інтелектуальної власності. Перед обговоренням цього питання навчального заняття запропонувати ЗВО визначення підстав набуття майнових прав інтелектуальної власності як конкретних обставин, з настанням яких, відповідно до ЦК України, чи іншого закону, пов'язується виникнення в особи майнових прав інтелектуальної власності на певний об'єкт. Обґрунтувати їх поділ на первісні і похідні. Довести, що такими підставами можуть виступати лише правомірні дії (створення об'єкта, акт органу державної влади, договір тощо), а також юридичні склади. Разом з тим зауважити, що події не є підставами набуття майнових прав інтелектуальної власності. Визначити, що первісними підставами набуття майнових авторських і суміжних прав є правомірні дії – створення твору, здійснення виконання, вироблення фонограми (відеограми) та здійснення першої трансляції передачі (програми) організації мовлення. Критично аргументувати позицію про те, що висловлена в науковій літературі точка зору, згідно з якою набуття майнових авторських прав пов'язується із фактом оприлюднення твору, є необґрунтованою.

Правовий захист у сфері інтелектуальної власності під час дії воєнного стану. З дня введення в Україні воєнного стану, введеного у зв'язку із збройною агресією російської федерації проти України, зупиняється перебіг строків для вчинення дій, пов'язаних з охороною прав інтелектуальної власності, а також строків щодо процедур набуття цих прав, визначених законами України «Про охорону прав на промислові зразки», «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг», «Про охорону прав на компонування напівпровідникових виробів», «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» «Про правову охорону географічних зазначень», «Про авторське право і суміжні права», «Про охорону прав на сорти рослин», включаючи всі передбачені цими законами та нормативними актами строки, зокрема, але не виключно, строки подання заперечення проти заявки або дії міжнародної реєстрації в Україні, строки оскарження рішення Національного органу інтелектуальної власності України за заявкою у судовому порядку або до

Апеляційної палати, строки подання заяви про визнання прав на винахід недійсними, строки, протягом яких можливе поновлення пропущених строків, тощо, за виключенням строків, встановлених для здійснення дій Національним органом інтелектуальної власності України або центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони прав на сорти рослин, відомості, необхідні для набуття прав на сорт, та за виключенням окремих випадків, встановлених цим Законом. З дня, наступного за днем припинення чи скасування воєнного стану, перебіг цих строків продовжується з урахуванням часу, що минув до їх зупинення.

II. Заслуховування цільових виступів слухачів із актуальних питань.

Теми доповідей:

1. Детермінізм формування національних законодавств у сфері інтелектуальної власності.
2. Загальні положення законодавства України про інтелектуальну власність.
3. Дезінтеграційний підхід до регулювання права інтелектуальної власності, його сутність.

III. Підведення підсумків заняття.

Тестові завдання до семінарського заняття:

- 1) Всесвітня Організація інтелектуальної власності створена:**
 - а) в 1967 році;
 - б) в 2009 році;
 - в) в 1999 році;
 - г) в 2001 році.
- 2) Первинним суб'єктом права інтелектуальної власності є:**
 - а) творець результату інтелектуальної, творчої діяльності;
 - б) роботодавець автора результату творчої діяльності;
 - в) юридична особа-патентовласник;
 - г) спадкоємці автора художнього твору;
- 3) Центральним органом виконавчої влади, на який покладено функції з реалізації державної політики у сфері інтелектуальної власності в Україні є:**
 - а) Департамент розвитку сфери інтелектуальної власності;
 - б) Всесвітня організація інтелектуальної власності;
 - в) Українське агентство з авторських і суміжних прав;
 - г) Український інститут інтелектуальної власності (Укрпатент).
- 4) Функції розгляду та проведення експертизи заявок на об'єкти інтелектуальної власності покладено на:**
 - а) Український інститут інтелектуальної власності (Укрпатент);
 - б) Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України;
 - в) Всесвітню організацію інтелектуальної власності;
 - г) Українське агентство з авторських і суміжних прав.

5) Об'єктами права інтелектуальної власності є:

- а) збірник за тематикою;
- б) укази Президента;
- в) нормативні акти державних органів;
- г) закони.

6) В залежності від особливостей об'єктів права інтелектуальної власності виділяють наступні її види:

а) авторське право та суміжні права, патентне право, право на об'єкти, що індивідуалізують учасників цивільного обороту, товари та послуги;

- б) авторське право та патентне право;
- в) авторське право, патентне право, речове право;
- г) авторське право, суміжні права, право на чужі речі.

7) З переліченого до об'єктів інтелектуальної власності належить:

- а) промислові зразки;
- б) повідомлення про новини;
- в) цінні папери;
- г) тексти законів.

8) З переліченого до об'єктів авторського права не відноситься:

- а) розклади руху транспортних засобів;
- б) стаття;
- в) картина;
- г) збірник віршів.

9) За загальним правилом особисті немайнові права інтелектуальної власності на об'єкт, створений у зв'язку з виконанням трудового договору, належать:

а) працівникові, який створив цей об'єкт;

б) юридичній або фізичній особі, де або у якої працює працівник;

в) автору та юридичній або фізичній особі, де або у якої працює автор спільно;

г) питання про належність особистих немайнових прав інтелектуальної власності на об'єкт, створений у зв'язку з виконанням трудового договору, вирішується роботодавцем у кожному конкретному випадку.

10) Первинний суб'єкт авторського права:

- а) автор;
- б) спадкоємець автора;
- в) роботодавець;
- г) патентний повірений.

Питання для контролю знань:

1. Проблема визначення об'єктів права інтелектуальної власності.
2. Виникнення прав на об'єкти права інтелектуальної власності.
3. Володільці прав інтелектуальної власності та їх правове положення.
4. Підстави набуття прав інтелектуальної власності.
5. Правове становище роботодавців як суб'єктів права інтелектуальної власності та особливості його визначення.

Рекомендована література

Основна:

1. Колб С. Міжнародний досвід та перспективи правового регулювання об'єктів інтелектуальної власності, створених штучним інтелектом. *Наукові перспективи*. 2025. № 12 (54).
2. Попова Л. М., Хромов А. В., Шуба І. В. Інтелектуальна власність: підручник. Харків : «Федорко», 2021. 262 с. URL : <https://repository.kpi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/8c07c002-f09e-4482-b25a-f30e8071329f/content>.
3. Харитонова О. І., Ульянова Г. О., Мазуренко С. В. та ін. Права інтелектуальної власності та їх захист: навч.-метод. посібник для здоб. вищ. освіти галузі знань 08 «Право». Одеса : Вид-во «Юридика», 2024. 121 с.

Додаткова:

1. Перга Ю. М., Боярчук О. М. Створення, охорона, захист і комерціалізація об'єктів права інтелектуальної власності: матер. VII Всеукр. наук.-практ. конф. з між нар. участю (м. Київ, 26 травня 2024 р.). К. : КПП ім. Ігоря Сікорського, 2024. 343 с.
2. Сафончик О. І. До питання співвідношення правових категорій в сфері права інтелектуальної власності «Торгівельна марка» та «Комерційне найменування» в Україні. *Правова позиція*. 2023. № 3 (40). С. 75-78.

Нормативно-правові акти:

1. Бернська конвенція про охорону літературних та художніх творів від 24.07.1971 р. *Нормативні акти України*. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_051#Text.
2. Паризька конвенція про охорону промислової власності від 20.03.1883 р. *Нормативні акти України*. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_123#Text.
3. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.
4. Директива ЄС 2001/29/ЄС від 22.05.2001 р. про гармонізацію певних аспектів авторського права і суміжних прав в інформаційному суспільстві. URL : http://europa.eu/eu-law/legislation/index_en.htm#20.
5. Директива ЄС 2001/84/ЄС від 27.09.2001 р. про право слідування на користь автора оригінального твору. URL : http://europa.eu/eu-law/legislation/index_en.htm#20.
6. Директива ЄС 96/9/ЄС від 11.03.1996 р. про правову охорону баз даних. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_241#Text.
7. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 01.12.2022 р. № 2811-IX. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20#n703>.
8. Про ефективне управління майновими правами правовласників у сфері авторського права і (або) суміжних прав: Закон України від 15.05.2018 р. № 2415-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2415-19#Text>.

9. Про охорону прав на винаходи і корисні моделі: Закон України від 15.12.1993 р. № 3687-XII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3687-12#Text>.

10. Про охорону прав на знаки для товарів і послуг: Закон України від 15.12.1993 р. № 3689-XII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3689-12/print1218034688041545#Text>.

11. Про охорону прав на промислові зразки: Закон України від 15.12.1993 р. № 3688-XII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3688-12/print1218034688041545#Text>.

12. Про правову охорону географічних зазначень: Закон України від 16.06.1999 р. № 752-XIV. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/752-14/print1218034688041545#Text>.

13. Про утворення Вищого суду з питань інтелектуальної власності: Указ Президента України від 29.09.2017 р. Офіційний вісник України від 13.10.2017 р. № 80. С. 11. Ст. 2438.

Практичне заняття – 2 години

Навчальна мета заняття: поглибити і розширити знання курсантів щодо основних положень інституту права інтелектуальної власності.

Обладнання заняття: ТЗН, програма навчальної дисципліни, робоча програма, плани семінарських і практичних занять і методичні рекомендації щодо їх проведення, презентації, схеми, плакати, таблиці.

При вивченні цієї теми здобувачі та здобувачки вищої освіти повинні:

знати: нормативно-правові акти, що регламентують загальні положення про право інтелектуальної власності.

вміти: застосувати чинні нормативно-правові акти з правового регулювання основних аспектів права інтелектуальної власності, виокремити та поіменувати загальні типи правовідносин інтелектуальної власності з метою напрацювання стереотипного комплексу практично-правових заходів розв’язання конкретних ділових завдань.

Питання до практичного заняття:

1. Джерела правового регулювання права інтелектуальної власності та їх види.

2. Види міжнародно-правових актів про інтелектуальну власність. Роль міжнародних конвенцій в розвитку системи інтелектуальної власності

3. Вільні користувачі прав інтелектуальної власності.

4. Держава як володілець прав інтелектуальної власності. Підстави набуття державою прав інтелектуальної власності.

План проведення заняття:

I. Обговорення навчальних питань.

Під час обговорення навчальних питань викладач акцентує увагу ЗВО на переліку основних аспектів теми практичного заняття про загальні положення інтелектуальної власності, що їх передбачається набути унаслідок

засвоєння навчального матеріалу, а саме: інтелектуальна власність, право інтелектуальної власності, автор, суб'єкт інтелектуальної власності, об'єкт права інтелектуальної власності, охороноспроможність, володілець прав інтелектуальної власності, Види інтелектуальної діяльності.

II. План проведення ділової гри:

1) За допомоги практичного дослідження нормативно-правових актів, що визначають правове регулювання загальних аспектів права інтелектуальної власності встановити коло правовідносин, що входять до предмету правового регулювання цього інституту цивільного права. Курсантам пропонується до вирішення (індивідуально або в групах по 2 особи) задача.

2) Після колективного обговорення результатів практичного вирішення ситуаційних завдань ЗВО пропонується здійснити запис мотивованого рішення (із посиланнями на конкретні пункти, частини, статті нормативних актів – ЦК України та ін.) щодо запропонованої фабули справи, за необхідності скласти відповідні процесуальні документи.

3) Курсанти розбиваються на групи по 5 осіб та складають алгоритм дій суб'єктів правовідносин інтелектуальної власності, як зі сторони уповноважених так й зобов'язаних осіб. Окрему увагу необхідно приділити повноваженням органів державної влади, зокрема Національної поліції України щодо правової регламентації відносин у сфері інтелектуальної власності.

Ситуативні завдання:

1. Заповніть таблицю: «За» чи «проти» правової охорони інтелектуальної власності: аргументи та контраргументи.

2. Складіть схему співвідношення наступних понять: «інтелектуальна власність», «об'єкт права інтелектуальної власності», «об'єктивне право інтелектуальної власності» та «суб'єктивне право інтелектуальної власності».

3. Зобразіть схематично систему джерел права інтелектуальної власності.

4. Сухов скачав через торрент декілька фільмів, об'єднав їх в папку «Фільми-катастрофи, які варто переглянути», записав на флешку та пропонував своїм друзям купити в нього дозвіл на перегляд.

Чи створив Сухов об'єкт права інтелектуальної власності?

Чи набув Сухов право інтелектуальної власності на записані на флешці фільми?

5. Викладач Університету Мелешко з метою уникнення випадків плагіату вирішив зареєструвати право інтелектуальної власності на свою наукову статтю «Поняття та визначення цивільно-правових договорів».

Чи належить наукова стаття до об'єктів права інтелектуальної власності? Якщо так, то об'єктом якого виду права інтелектуальної власності є стаття?

До якого державного органу може звернутись Мелешко за консультацією та можливою реєстрацією свого права?

III. Підведення підсумків заняття.

На цьому етапі практичного заняття викладач оцінює ступень активності ЗВО, змістовно-якісної наповненості їх виступів і коментарів у процесі розв'язання кожного практичного завдання.

Викладач надає об'єктивний висновок про відповідність отриманих практичних навичок ЗВО під час заняття стандартам практичної діяльності профільного фахівця з правового супроводу юридичної практики загальних аспектів інтелектуальної власності.

На підставі визначених викладачем підсумків заняття ЗВО пропонуються рекомендації та поради щодо самостійного удосконалення отриманих під час практичного заняття навичок та для підготовки до наступного практичного заняття.

Питання для контролю знань:

1. Основні положення про право інтелектуальної власності викладені у яких нормативно-правових актах?
2. Норми, що регулюють відносини у сфері права інтелектуальної власності, містяться у яких нормативно-правових актах?
3. Суб'єкти права інтелектуальної власності.
4. Поняття та особливості авторських прав.
5. Поняття та особливості суміжних прав.
6. Поняття та особливості патентних прав.
7. Засоби індивідуалізації учасників цивільного обороту товарів та послуг та права, що на них виникають.
8. Особливості прав на окремі (нетрадиційні) об'єкти права інтелектуальної власності.
9. Державна політика у сфері права інтелектуальної власності.

Теми доповідей:

1. Інтелектуальна власність і її значення.
2. Види інтелектуальної діяльності.
3. Еволюція інтелектуальної власності.
4. Місце і роль інтелектуальної власності в економічному й соціальному розвитку держави.
5. Становлення системи правової охорони результатів інтелектуальної власності.
6. Державне управління інтелектуальною власністю.
7. Класицизм і прагматизм підходу до законодавства у сфері інтелектуальної власності.

Рекомендована література

Основна:

1. Попова Л. М., Хромов А. В., Шуба І. В. Інтелектуальна власність: підручник. Харків : «Федорко», 2021. 262 с. URL : <https://repository.kpi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/8c07c002-f09e-4482-b25a-f30e8071329f/content>.
2. Харитонova О. І., Галупова Л. І., Кирилюк А. В. та ін. Патентна юстиція: навч.-метод. посібник для здоб. вищ. освіти галузі знань 08 «Право» за спец. 081 «Право». Одеса : Вид-во «Юридика», 2024. 89 с.
3. Харитонova О. І., Ульянова Г. О., Мазуренко С. В. та ін. Права інтелектуальної власності та їх захист: навч.-метод. посібник для здоб. вищ. освіти галузі знань 08 «Право». Одеса : Вид-во «Юридика», 2024. 121 с.

Додаткова:

1. Кірін Р., Петренко В., Щербак А. Інтелектуальна власність у сфері ІТ: особливості правового регулювання. *Актуальні питання у сучасній науці*. 2024. № 12(30). С. 525-537.
2. Синицина Н., Волошина Н., Вавровський Д. Інноваційні процеси в контексті конкурентоспроможності об'єктів інтелектуальної власності. *Вісник науки та освіти*. 2025. № 12(30).

Нормативно-правові акти:

1. Конституція України. Закон України від 28.06.1996 р. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
2. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/go/435-15>.
3. Всесвітня організація інтелектуальної власності. Treaties. URL : <http://www.wipo.int/treaties/en/>.
4. Конвенція, що засновує Всесвітню організацію інтелектуальної власності. URL : <http://www.wipo.int/treaties/ru/convention/>.
5. Угода про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності. URL : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/981_018.
6. Про захист інтересів осіб у сфері інтелектуальної власності під час дії воєнного стану, введеного у зв'язку із збройною агресією Російської Федерації проти України: Закон України від 01.04.2022 р. № 2174-IX. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/1515043p6>.
7. Про організацію виконання повноважень НОІВ у сфері охорони прав на торговельні марки, промислові зразки, винаходи, корисні моделі, компонування напівпровідникових виробів та географічні зазначення в умовах воєнного стану: наказ Українського національного офісу інтелектуальної власності та інновацій від 13.01.2023 р. №18-Н/2023.

ТЕМА 2. АВТОРСЬКЕ ПРАВО І СУМІЖНІ ПРАВА

Семінарське заняття – 2 години

Навчальна мета заняття: знати юридичний та економічний зміст, принципи та основи правового регулювання авторського права та суміжних прав. Вивчити основні завдання, функції та повноваження державної організації «Український національний офіс інтелектуальної власності та інновацій» в частині правової регламентації основних аспектів авторського права та суміжних прав.

Обладнання заняття: ТЗН, програма навчальної дисципліни, робоча програма, плани семінарських і практичних занять і методичні рекомендації щодо їх проведення, презентації, схеми, плакати, таблиці.

При вивченні цієї теми здобувачі та здобувачки вищої освіти повинні:

знати: основні теоретичні положення про авторське право, автора, аудіовізуальний твір, базу даних (компіляцію даних), виключне право, виконавця, виробника відеограми, виробника фонограми, відеограму, відтворення, ім'я автора, запис (звукозапис, відеозапис), комп'ютерну програму, оприлюднення (розкриття публіці) твору, опублікування твору, фонограми, відеограми, організацію мовлення, організацію ефірного мовлення, організацію кабельного мовлення, похідний твір, примірник твору, примірник фонограми, примірник відеограми, псевдонім, публічне виконання, публічний показ, публічне сповіщення (доведення до загального відома), репрографічне відтворення (репродукування), розповсюдження об'єктів авторського права і (або) суміжних прав, службовий твір, суспільне надбання, твір архітектури, твір образотворчого мистецтва, твір ужиткового мистецтва, фонограму, цитату, державну систему правової охорони інтелектуальної власності, копірайт, тощо.

вміти: правильно визначати правовий статус суб'єктів авторського права і суміжних прав та в залежності від цього обсяг їх майнових і немайнових прав; класифікувати об'єкти права інтелектуальної власності та визначати властиві їм ознаки охороноспроможності.

Питання до семінарського заняття:

1. Поняття та правова природа авторського права.
2. Джерела авторського права. Суб'єктивне авторське право, його зміст і межі.
3. Суб'єкти авторського права: їхня класифікація та обсяг майнових і немайнових прав.
4. Об'єкти авторського права: поняття та класифікація. Твори, які не є об'єктами авторського права.
5. Набуття та втрата статусу сирітського твору
6. Суміжні права: виникнення, суб'єкти, об'єкти, строки чинності.

План проведення заняття:

І. Обговорення навчальних питань.

Поняття та правова природа авторського права. Авторське право – це сукупність норм цивільного права, якими регулюються відносини щодо визнання авторства й охорони творів науки, літератури і мистецтва, встановлення режиму їх використання, наділення їх авторів немайновими і майновими правами, захисту прав авторів та інших правовласників.

Джерела авторського права. Суб'єктивне авторське право, його зміст і межі. Джерела авторського права представлені нормативними актами, до яких передусім належить Конституція України, законодавчі акти, що визначають основні засади, Закон України «Про авторське право та суміжні права» та інші закони. Так, питанням розвитку інтелектуальної діяльності та правової охорони її результатів Конституція України присвячує кілька статей. Стаття 54 Конституції гарантує громадянам України свободу будь-якої творчості – художньої, літературної, наукової і технічної, ст. 41 проголошує право кожного володіти, користуватися і розпоряджатися результатами своєї інтелектуальної, творчої діяльності. У ст. 55 Конституція України надає судовий захист правам і свободам людини і громадянина. Законодавство, яке безпосередньо регулює відносини власності, визнає за громадянином виключне право розпоряджатися своїми здібностями до продуктивної і творчої праці.

Суб'єктивне авторське право це майнові і немайнові права автора на зазначені твори. Твір – це певна система понять або образів, які розкривають з допомогою відповідних наукових або художніх засобів ідейно-творчий задум автора. Ознаки твору:

- творчий характер;
- об'єктивна форма;
- можливість відтворення результату творчої діяльності.

Визначимо надалі зміст та здійснення авторського права.

Суб'єкти авторського права: їхня класифікація та обсяг майнових і немайнових прав. Первинним суб'єктом авторського права є автор твору – фізична особа. Суб'єктами майнових авторських прав можуть бути також інші фізичні або юридичні особи, до яких перейшли майнові права на твір на підставі правочину або закону. Суб'єкт авторського права для засвідчення належних йому особистих немайнових прав та/або майнових прав на твір (оприлюднений чи неоприлюднений), факту і дати його опублікування, набуття майнових прав на твір на підставі договору або закону може зареєструвати своє авторське право на твір у відповідному державному реєстрі. Кожна із сторін укладеного договору, що стосується майнових прав на твір, має право зареєструвати договір у відповідному державному реєстрі.

Об'єкти авторського права: поняття та класифікація. Об'єктом авторського права може бути як твір в цілому, так і його окрема частина, що відповідає критеріям охороноздатності і може використовуватися самостійно.

Для визначення об'єкта авторського права необхідно розуміти, що означає термін «твір». Однак у законодавстві з авторського права жодної країни немає визначення поняття «твір». Національне законодавство також не дає чіткого визначення цього поняття. Науковці неодноразово звертали увагу на складність у визначенні твору як предмета авторського права. Багато дослідників розглядають **твір** як результат творчої діяльності автора, виражений в об'єктивній формі.

Твори, які не є об'єктами авторського права. Не всі твори відповідно до ст. 10 Закону України «Про авторське право і суміжні права» отримують правову охорону. Не є об'єктами авторського права:

1) повідомлення про новини дня або поточні події, що мають характер звичайної прес-інформації;

2) твори народної творчості (фольклор);

3) видані органами державної влади у межах їх повноважень офіційні документи політичного, законодавчого, адміністративного характеру (закони, укази, постанови, судові рішення, державні стандарти тощо) та їх офіційні переклади;

4) державні символи України, державні нагороди; символи і знаки органів державної влади. Збройних Сил України та інших військових формувань; символіка територіальних громад; символи та знаки підприємств, установ та організацій;

5) грошові знаки;

6) розклади руку транспортних засобів, розклади телерадіопередач, телефонні довідники та інші аналогічні бази даних, що не відповідають критеріям оригінальності і на які поширюється право *si-generis* (своєрідне право, право особливого роду).

Проекти офіційних символів і знаків, зазначених у пунктах 4 і 5, до їх офіційного затвердження розглядаються як твори і охороняються відповідно до зазначеного Закону.

Набуття та втрата статусу сирітського твору. Статус сирітських набувають твори, перелік яких визначено частиною другою статті 29 Закону України «Про авторське право і суміжні права», та об'єкти суміжних прав, перелік яких визначено частиною першою статті 44 Закону України «Про авторське право і суміжні права», щодо яких в результаті здійснення заходів ретельного пошуку не ідентифіковано жодного із суб'єктів майнових прав, а в разі ідентифікації – їх місцезнаходження (місце проживання) не встановлене.

Суб'єкт авторського права та/або суміжних прав та/або особа, яка має майнові права на використання об'єкта авторського права або об'єкта суміжних прав визначеним способом (способами) протягом певного строку на певній території, має право подати до УКРНОІВІ заяву про втрату твором, фонограмою, відеограмою та/або зафіксованим у них виконанням статусу сирітських.

Суміжні права: виникнення, суб'єкти, об'єкти, строки чинності.
Суміжні права – вид прав інтелектуальної власності, що спрямовані на забезпечення охорони прав та інтересів осіб, що сприяють створенню та розповсюдженню творів, які після створення стають доступними для широкого загалу. **Відповідно до статті 34 ЗУ «Про авторське право і суміжні права» об'єктами суміжних прав є:**

- виконання – результат індивідуальної чи колективної діяльності з артистичного представлення музичних, драматичних, літературних, хореографічних або подібних творів, фольклору чи інших художніх образів;
- фонограма – вироблений (кінцевий) звукозапис виконання або інших звуків, або відображень звуків, крім звукозапису, що використовується у складі аудіовізуального твору;
- відеограма – результат індивідуальної чи колективної діяльності з артистичного представлення музичних, драматичних, літературних, хореографічних або подібних творів, фольклору чи інших художніх образів;
- програма організації мовлення – поєднана єдиною творчою концепцією сукупність передач (телерадіопередач), інших творів та/або об'єктів суміжних прав, яка має постійну назву і транслюється радіомовником чи телемовником за певною сіткою мовлення.

II. Заслуховування цільових виступів слухачів із актуальних питань.

Теми доповідей:

1. Розгорнутий аналіз деяких об'єктів авторського права та суміжних прав: аудіовізуальні твори, фотографічні твори, телеформат, мурал.
2. Поняття, сутність і принципи суміжних прав.
3. Особливості об'єктів суміжних прав.
4. Правовий статус суб'єктів суміжних прав.
5. Особисті немайнові та майнові права автора.
6. Принципи вільного використання творів.
7. Окремі види вільного використання творів: карикатура, пародія, свобода панорами.
8. Строки правової охорони об'єктів авторського права та суміжних прав.

III. Підведення підсумків заняття.

Тестові завдання до семінарського заняття:

1) Підставою для виникнення авторського права на твір є:

- а) факт створення твору;
- б) державна реєстрація факту створення твору;
- в) нотаріальне посвідчення факту створення твору;
- г) отримання авторського свідоцтва на твір.

2) Авторське право регулює:

а) відносини щодо визнання авторства й охорони творів науки, літератури та мистецтва, встановлення режиму їх використання, наділення їх авторів немайновими і майновими правами, захисту прав авторів та інших право володільців;

б) відносини, що складаються у процесі створення, оформлення і використання результатів духовної творчості;

в) лише майнові відносини авторів творів науки, літератури і мистецтва;

г) лише відносини, що виникають з приводу оформлення і використання авторського права на твори науки, літератури та мистецтва.

3) Майнові права автора є чинними:

а) протягом життя автора та сімдесят років після його смерті;

б) протягом життя автора;

в) протягом життя автора та п'ятдесят років після його смерті;

г) протягом життя автора та тридцять років після його смерті.

4) Ознаками твору є:

а) наявність творчого характеру;

б) нематеріальна форма вираження;

в) наявність винахідницького рівня;

г) придатність для промислового застосування.

5) З переліченого до особистих немайнових прав автора належить:

а) право на визнання свого авторства;

б) право на відтворення твору;

в) право на використання твору;

г) право дозволяти використання твору.

6) До об'єктів авторського права належать:

а) твори літератури, науки, мистецтва;

б) речове право;

в) раціоналізаторська пропозиція;

г) право на засоби індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів і послуг.

7) Об'єктами суміжних прав визнаються:

а) передачі (програми) організацій мовлення;

б) компонування напівпровідникового виробу;

в) місця походження товарів;

г) права осіб, що сприяли створенню і комерційному успіху твору.

8) Первинними суб'єктами суміжних прав є:

а) виконавці, виробники фонограм (відеограм), організації мовлення;

б) автори;

в) особи, які фінансували створення творів та програм мовлення;

г) Державний комітет України з телебачення і радіомовлення.

9) Майнові суміжні права охороняються протягом:

а) п'ятдесяти років від дати першого запису виконання;

б) протягом життя виконавця;

в) протягом життя виконавця та тридцять років після його смерті;

г) протягом життя виконавця та десять років після його смерті.

10) Немайнові права виконавців охороняються:

- а) безстроково;
- б) п'ятдесят років від дати першого запису виконання;
- в) протягом життя виконавця;
- г) протягом життя виконавця та десять років після його смерті.

Питання для контролю знань:

- 1. Основні положення і принципи авторського права.
- 2. Умови охороноздатності творів, співвідношення ідеї і форми вираження твору.
- 3. Момент виникнення авторського права.
- 4. Частина твору як об'єкт правової охорони.
- 5. Суб'єкти авторського права.
- 6. Правові режими в авторському праві: первинна та похідна творчість, співавторство, службовий твір.

Рекомендована література

Основна:

- 1. Попова Л. М., Хромов А. В., Шуба І. В. Інтелектуальна власність: підручник. Харків : «Федорко», 2021. 262 с. URL : <https://repository.kpi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/8c07c002-f09e-4482-b25a-f30e8071329f/content>.
- 2. Харитонova О. І., Галупова Л. І., Кирилюк А. В. та ін. Патентна юстиція: навч.-метод. посібник для здоб. вищ. освіти галузі знань 08 «Право» за спец. 081 «Право». Одеса : Вид-во «Юридика», 2024. 89 с.
- 3. Харитонova О. І., Ульянова Г. О., Мазуренко С. В. та ін. Права інтелектуальної власності та їх захист: навч.-метод. посібник для здоб. вищ. освіти галузі знань 08 «Право». Одеса : Вид-во «Юридика», 2024. 121 с.

Додаткова:

- 1. Гордеюк А. Ключові зміни у законі України «Про авторське право і суміжні права: аналітичний огляд». *Проблеми права та безпеки*. 2024. № 4. С. 56-60.
- 2. Черваньова Д., Пучковська І. Авторське право на об'єкти створені штучним інтелектом. *Наука і техніка сьогодні*. 2024. № 5(33). С. 277-284.

Нормативно-правові акти:

- 1. Договір Всесвітньої організації інтелектуальної власності про виконання і фонограми, прийнятий Дипломатичною конференцією 20.12.1996 р. URL : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_769.
- 2. Міжнародна конвенція про охорону інтересів виконавців, виробників фонограм і організацій мовлення (вчинено в Римі 26.10.1961 р.). URL : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_763.

3. Договір BOIB по виконанням та фонограмам. URL : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_769/print.

4. Конвенція про охорону інтересів виробників фонограм від незаконного відтворення їхніх фонограм. URL : http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/995_124/print.

5. Міжнародна конвенція про охорону інтересів виконавців, виробників фонограм і організацій мовлення. URL : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_763/print.

6. Пекінський договір по аудіовізуальним виконанням. URL : http://www.wipo.int/export/sites/www/treaties/ru/ip/beijing/pdf/beijing_treaty.pdf.

7. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2003 р. № 40-44. Ст. 356.

8. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 01.12.2022 р. № 2811-IX. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20#n855>.

9. Про приєднання України до Договору Всесвітньої організації інтелектуальної власності про виконання і фонограми: Закон України від 20.09.2001 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2732-14#Text>.

Практичне заняття – 2 години

Навчальна мета заняття: поглибити і розширити знання курсантів з практичних аспектів правового регулювання авторського права і суміжних прав.

Обладнання заняття: ТЗН, програма навчальної дисципліни, робоча програма, плани семінарських і практичних занять і методичні рекомендації щодо їх проведення, презентації, схеми, плакати, таблиці.

При вивченні цієї теми здобувачі та здобувачки вищої освіти повинні:

знати: нормативно-правові засади регулювання практики у сфері авторського права та суміжних прав.

вміти: правильно визначати правовий статус первісних та похідних суб'єктів авторського права та в залежності від цього обсяг їх майнових і немайнових прав; класифікувати об'єкти авторського права та визначати твори, які не є об'єктами авторського права; правильно визначати правовий статус суб'єктів суміжних прав, класифікувати об'єкти суміжних прав; визначати строки чинності авторських та суміжних прав.

Питання до практичного заняття:

1. Заявка на державну реєстрацію авторського права.
2. Державна реєстрація авторського права на твори.
3. Перелік документів, необхідних для державної реєстрації авторського права на твір.
4. Підстави для внесення до державних реєстрів відомостей про державну реєстрацію авторського права.
5. Свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір.

План проведення заняття:

I. Обговорення навчальних питань.

Викладач акцентує увагу ЗВО на особливостях правового супроводження державної реєстрації авторського права на твір відповідно до Порядку державної реєстрації авторського права і договорів, які стосуються майнових прав на твір, затвердженого наказом Міністерства економіки України від 16 серпня 2023 року №11319, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 9 жовтня за №1760/40816.

Викладач роз'яснює про необхідність чіткого дотримання вимог чинного законодавства при підготовці документів про державну реєстрацію авторського та суміжних прав, а також ілюструє на конкретних прикладах негативні наслідки недотримання зазначених вище вимог. З метою відпрацювання практичних навичок роботи юриста у сфері авторського та суміжних прав ЗВО пропонується перейти до вирішення практичних завдань.

II. План проведення ділової гри:

1. За допомоги практичного дослідження нормативно-правових актів, що визначають правове регулювання основних аспектів авторського права та суміжних прав, встановити коло правовідносин, що входять до предмету правового регулювання цього інституту цивільного права. Курсантам пропонується до вирішення (індивідуально або в групах по 2 особи) задача.

2. Після колективного обговорення результатів практичного вирішення ситуаційних завдань ЗВО пропонується здійснити запис мотивованого рішення (із посиланнями на конкретні пункти, частини, статті нормативних актів – ЦК України та ін.) щодо запропонованої фабули справи, за необхідності скласти відповідні процесуальні документи.

3. Курсанти розбиваються на групи по 5 осіб та складають алгоритм дій суб'єктів правовідносин інтелектуальної власності, як зі сторони уповноважених так й зобов'язаних осіб. Окрему увагу необхідно приділити повноваженням органів державної влади, зокрема Національної поліції України щодо правової регламентації відносин у сфері інтелектуальної власності.

Ситуативні завдання:

1. Іванов уклав з видавництвом «Атланта» договір про написання за замовленням роману. Після виконання обов'язку за договором Іванов отримав авторську винагороду. Однак дізнався про те, що видавництво опублікувало твір під авторством Сидорова, який був головним редактором і власником видавництва. На претензії Іванова щодо авторства представник видавництва заявив, що Іванов виконав свій обов'язок за договором за що отримав винагороду, а тому наразі не має жодних прав на твір.

Чи переходять за трудовим договором особисті немайнові права творця замовнику?

Як розподіляються майнові права на об'єкт інтелектуальної власності створений за замовленням?

Які засоби захисту права інтелектуальної власності в даному випадку можливо застосувати? (відповіді потрібно давати з посиланням на відповідні частини та статті ЦК та використовувати положення Закону України «Про авторське право та суміжні права»)

2. Батько дев'ятирічної авторки збірки віршів звернувся за консультацією до юриста з проханням роз'яснити які права має його донька щодо написаних нею віршів.

Чи обмежуються права автора залежно від віку?

Чи потрібен опікун дівчині для здійснення її авторських прав і яких?

Які права набула дівчинка після написання віршів?

Яким нормативним актом в Україні регулюються відносини з написання віршів? (відповіді потрібно давати з посиланням на відповідні частини та статті ЦК та використовувати положення Закону України «Про авторське право та суміжні права»)

3. Викладач Солоний створив комп'ютерну програму, яка розробляла розклад занять. Керівництво інституту, в якому він працював, схвалило його роботу і видало премію 1000 грн. Після цього копії програми були розповсюджені представниками інституту серед інших ВНЗ за плату. На розповсюджених примірниках програми у якості виробника був вказаний інститут, в якому працював Солоний. Останній, вважаючи, що його права порушені, подав позов до суду про поновлення своїх прав та відшкодування збитків.

Який об'єкт авторського права створив Солоний?

Які права Солоного порушені?

Яке рішення повинен прийняти суд?

Чи вплине на ситуацію умова про те, що до функціональних обов'язків Солоного входило створення таких програм? (відповіді потрібно давати з посиланням на відповідні частини та статті ЦК та використовувати положення Закону України «Про авторське право та суміжні права»)

4. Вищий навчальний заклад звернувся до суду з позовом про визнання виключного права на використання створених його викладачами у процесі виконання ними функціональних обов'язків об'єктів авторського права (робочих програм навчальних дисциплін, навчальних посібників, методичних рекомендацій та ін.) В обґрунтування вимог ВНЗ його представники посилались на те, що викладачами було укладено трудові контракти, в яких передбачено створення ними вказаних творів у якості виконання ними функціональних обов'язків. За таке виконання викладачі отримують кожного місяця заробітну платню. Тому є всі підстави стверджувати що виключні майнові права на службові твори виникли у ВНЗ. Викладачі, в свою чергу, вважали, що виключні авторські права належать їм. Оскільки саме вони є суб'єктами первинного права на авторські твори, а для переходу майнових авторських прав на твір потрібні цивільно-правові договори, в яких передбачена авторська винагорода, а не трудові.

Як потрібно вирішити справу.

Чи є підстави для задоволення позову?

Дайте визначення службового твору? (відповіді потрібно давати з посиланням на відповідні частини та статті ЦК та використовувати положення Закону України «Про авторське право та суміжні права»)

5. Семенуха за договором з видавництвом «Кальварія» написав книгу про українське декоративно-орнаментальне народне малярство Петриківський розпис, рукопис якої передав у видавництво. Також Семенуха написав статтю про сучасних художників, які використовують петриківський розпис у своїх працях, та надіслав її у редколегію журналу. Крім того, він брав участь у зйомках науково-популярного фільму про Петриківку як консультант.

Після смерті Семенухи його спадкоємці вимагали від відповідних організацій оформити відносини, учасником яких він був, договорами з вказівкою на всіх роботах його імені.

Які твори є об'єктами права інтелектуальної власності?

Хто є суб'єктом права інтелектуальної власності?

У якому порядку використовуються твори, що охороняються авторським правом?

Які права належать спадкоємцям автора? (відповіді потрібно давати з посиланням на відповідні частини та статті ЦК та використовувати положення Закону України «Про авторське право та суміжні права»)

6. Під час перевірки тез доповідей, що були подані курсантами у якості індивідуальної роботи, викладач виявив, що тези курсанта Іванченка на тему «Захист права інтелектуальної власності в мережі Інтернет» є копією статті студента другого курсу Степанова. Викладач звернувся до курсанта з проханням пояснити чи дійсно він є автором тез доповіді. Іванченко відповів, що він є автором тез, тому що його ім'я зазначено на початку тез, а отже – застосовується презумпція авторства. Відтак, на думку Іванченка, до нього не можуть бути застосовані покарання за подання начебто під своїм іменем чужої праці.

Поясніть сутність презумпції авторства.

Чи можна вважати Іванченка автором тез доповіді?

Чи порушено Іванченком права студента Іванова? (відповіді потрібно давати з посиланням на відповідні частини та статті ЦК та використовувати положення Закону України «Про авторське право та суміжні права»)

III. Підведення підсумків заняття.

На цьому етапі практичного заняття викладач оцінює ступень активності ЗВО, змістовно-якісної наповненості їх виступів і коментарів у процесі розв'язання кожного практичного завдання.

Викладач надає об'єктивний висновок про відповідність отриманих практичних навичок ЗВО під час заняття стандартам практичної діяльності профільного фахівця з правового супроводу юридичної практики авторського права і суміжних прав.

На підставі визначених викладачем підсумків заняття ЗВО пропонуються рекомендації та поради щодо самостійного удосконалення отриманих під час практичного заняття навичок та для підготовки до наступного практичного заняття.

Питання для контролю знань:

1. Законодавство України в галузі авторського права і суміжних прав.
2. Ознаки охороноспроможності об'єктів авторського права.
3. Права виконавців та їх зміст.
4. Порядок виникнення суб'єктивних прав автора та строки їх дії.
5. Особисті немайнові права автора.
6. Майнові права інтелектуальної власності на об'єкти суміжних прав.
7. Збори, що стосуються державної реєстрації авторського права та договорів, які стосуються майнових прав на твір

Теми доповідей:

1. Авторські ліцензійні договори: поняття, характеристика й види. Сторони ліцензійного договору та їх правове положення.
2. Засоби охорони авторських і суміжних прав. Способи захисту авторських і суміжних прав.
3. Колективне управління авторськими й суміжними правами.
4. Поняття та визначення контрафактних порушень авторських і суміжних прав.

Рекомендована література

Основна:

1. Попова Л. М., Хромов А. В., Шуба І. В. Інтелектуальна власність: підручник. Харків : «Федорко», 2021. 262 с. URL : <https://repository.kpi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/8c07c002-f09e-4482-b25a-f30e8071329f/content>.
2. Харитонова О. І., Галупова Л. І., Кирилюк А. В. та ін. Патентна юстиція: навч.-метод. посібник для здоб. вищ. освіти галузі знань 08 «Право» за спец. 081 «Право». Одеса : Вид-во «Юридика», 2024. 89 с.
3. Харитонова О. І., Ульянова Г. О., Мазуренко С. В. та ін. Права інтелектуальної власності та їх захист: навч.-метод. посібник для здоб. вищ. освіти галузі знань 08 «Право». Одеса : Вид-во «Юридика», 2024. 121 с.

Додаткова:

1. Tarasenko, L. (2024). Inheritance of property copyrights: problems of legal regulation. *Theory and practice of intellectual property*, 4, 7-18.

Нормативно-правові акти:

1. Про державну реєстрацію авторського права і договорів, які стосуються права автора на твір: Постанова Кабінету Міністрів України від 27.12.2001 р. № 1756. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1756-2001-%D0%BF#Text>.

2. Про затвердження мінімальних ставок винагороди (роялті) за використання об'єктів авторського права і суміжних прав: Постанова Кабінету Міністрів України від 18.01.2003 р. № 72. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/72-2003-%D0%BF#Text>.

3. Про затвердження розміру порядку та умов виплати винагороди (роялті) за комерційне використання опублікованих з комерційною метою фонограм, відеограм їх примірників та зафіксованих у них виконань: Постанова Кабінету Міністрів України від 18.01.2003 р. № 71. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/71-2003-%D0%BF#Text>.

ТЕМА 3. ПАТЕНТНЕ ПРАВО

Семінарське заняття – 2 години

Навчальна мета заняття: визначити юридичний та економічний зміст, принципи та основи правового регулювання патентного права. Вивчити основні завдання, функції та повноваження державної організації «Український національний офіс інтелектуальної власності та інновацій» у сфері правового регулювання патентних правовідносин.

Обладнання заняття: ТЗН, програма навчальної дисципліни, робоча програма, плани семінарських і практичних занять і методичні рекомендації щодо їх проведення, презентації, схеми, плакати, таблиці.

При вивченні цієї теми здобувачі та здобувачки вищої освіти повинні:

знати: основні теоретичні положення про винахід, промисловий зразок, корисну модель, формулу винаходу, свідоцтво на знаки для товарів і послуг, посвідчення на раціоналізаторську пропозицію, патент, експертизу за суттю, формальну експертизу, заявку на видачу охоронного документа, пріоритет заявки, права першокористувача.

вміти: правильно визначати правовий статус суб'єктів права інтелектуальної власності та в залежності від цього обсяг їх майнових і немайнових прав; класифікувати об'єкти права інтелектуальної власності та визначати властиві їм ознаки охороноспроможності.

Питання до семінарського заняття:

1. Поняття, ознаки і об'єкти винаходу. Види винаходів та їх правове значення.
2. Поняття та ознаки промислового зразка та корисної моделі.
3. Охоронні документи в патентному праві. Поняття патенту та його види. Свідоцтво на знаки для товарів і послуг. Посвідчення на раціоналізаторську пропозицію.
4. Порядок отримання патенту на винахід і корисну модель.
5. Права та обов'язки, що виникають з патенту.

План проведення заняття:

I. Обговорення навчальних питань.

Поняття, ознаки і об'єкти винаходу. Види винаходів та їх правове значення. Винаходом вважається результат інтелектуальної діяльності людини в будь-якій сфері технології, якщо воно є новим, має винахідницький рівень і є промислово придатним для використання. Об'єктом винаходу може бути продукт, (пристрій, речовина тощо) або процес у будь-якій сфері технології. Розкриваючи сутність поняття «винахід», слід звернути увагу на таке:

– винахід завжди є вирішенням (рішенням) певного завдання (проблеми). Сама по собі постановка завданню (проблеми) не є винаходом, оскільки одне і те саме завдання, як правило, можна вирішувати кількома засобами;

– винаходом є не будь-яке, а лише технічне (технологічне) вирішення завдання. Наприклад, новий метод розв'язання лінійного рівняння не може бути винаходом через те, що в даному разі має місце вирішення задачі іншими, ніж технічні (технологічні), засобами. Хоча, наприклад, в Україні видаються патенти на способи діагностики та лікування захворювань, способи вирощування сільськогосподарських культур, що загалом не мають технічного характеру;

– винахід повинен вирішувати певне утилітарне завдання, яке не обов'язково мусить мати технічний (технологічний) характер.

Поняття та ознаки промислового зразка та корисної моделі.

Промисловим зразком є художньо-конструкторське рішення виробу, що визначає його зовнішній вигляд. Зміст промислового зразка складає не технічне рішення, а художньо-конструкторське рішення виробу, що формує його зовнішній вигляд: автомобіля, літака, телевізора тощо.

Правова охорона надається промислового зразку, що є *новим і промислово придатним*.

Якщо винахід і корисна модель є технічними (технологічними) рішеннями, то промисловий зразок є дизайнерським рішенням. Художнє конструювання (дизайн) – вид художньої діяльності з проектування промислових виробів, що мають естетичні властивості.

У промисловому зразку має місце поєднання художнього (зовнішня форма виробу) і конструктивного (технічне виконання виробу) елементів.

Корисна модель – це конструктивне виконання засобів виробництва і предметів споживання, а також їх складових частин. Корисна модель вважається придатною для набуття права інтелектуальної власності на неї, якщо вона, відповідно до закону, є *новою і придатною для промислового використання*.

Корисна модель як об'єкт права інтелектуальної власності є досить близькою до винаходу (тому корисну модель іноді «називають «малим винаходом»). Закон України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» закріплює єдине визначення прав винаходу і корисної моделі – результат інтелектуальної діяльності людини в будь-якій сфері технології. Інститут корисної моделі запроваджується для охорони об'єктів, які за своїм внеском у рівень техніки є менш значущими за винаходи. Тому для корисних моделей передбачається спрощена, порівняно з винаходом, процедура одержання охоронного документа і коротші строки охорони.

Охоронні документи в патентному праві. Для промислового зразка – свідоцтво про реєстрацію промислового зразка; для винаходу та корисної моделі – патент на відповідний вид об'єкту промислової власності. **Свідоцтво про реєстрацію авторського права** охороняє тільки форму вираження твору та не поширюється на будь-які ідеї, теорії, принципи, методи, процедури, процеси, системи, способи, концепції, відкриття, що виражені, описані, пояснені та проілюстровані у творі. **Патенти та свідоцтво про реєстрацію промислового зразка** охороняють сукупність суттєвих ознак об'єктів:

– для винаходу та корисної моделі – це формула, тлумачення якої здійснюється в межах опису та креслень;

– для промислового зразка – це представлені зображення виробу та тлумачення його ознак в межах опису.

Поняття патенту та його види. Правова охорона надається винаходу (корисній моделі), що не суперечить публічному порядку, принципам гуманності й моралі та відповідає умовам патентоздатності. Об'єктом винаходу (корисної моделі), правова охорона якому (якій) надається може бути:

– продукт (пристрій, речовина, штам мікроорганізму, культура клітин рослини і тварини тощо);

– процес (спосіб), а також нове застосування відомого продукту чи процесу.

Патент України на винахід видається за результатами кваліфікаційної експертизи заявки на винахід, під час якої встановлюється відповідність винаходу умовам патентоздатності (новизні, винахідницькому рівню, промисловій придатності). Патент України на корисну модель видається за результатами формальної експертизи.

Свідоцтво на знаки для товарів і послуг. Відносини, які виникають у зв'язку з набуттям і здійсненням права власності на знаки для товарів і послуг (далі – знак) в Україні регулюються Законом України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг» (далі – Закон). Знак – позначення, яке вирізняє товари та послуги одних осіб серед таких самих або споріднених з ними товарів і послуг інших осіб. Право власності на знак засвідчується свідоцтвом. Свідоцтво України на знак для товарів і послуг є офіційним охоронним документом, Відповідно до статті 16 Закону України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг» (далі – Закон) свідоцтво України на торговельну марку надає його власнику наступні права: Право використовувати торговельну марку. Використанням торговельної марки визнається: нанесення її на будь-який товар, для якого торговельну марку зареєстровано, упаковку, в якій міститься такий товар, вивіску, пов'язану з ним, етикетку, нашивку, бирку чи інший прикріплений до товару предмет, зберігання такого товару із зазначеним нанесенням торговельної марки з метою пропонування для продажу, пропонування його для продажу, продаж, імпорт (ввезення) та експорт (вивезення); застосування його під час пропонування та надання будь-якої послуги, для якої торговельну марку зареєстровано; застосування її в діловій документації чи в рекламі та в мережі Інтернет. Торговельна марка визнається використаною, якщо її застосовано у формі зареєстрованої торговельної марки, а також у формі, що відрізняється від зареєстрованої торговельної марки лише окремими елементами, якщо це не змінює в цілому відмітності торговельної марки. Виключне право забороняти іншим особам використовувати без його згоди, якщо інше не передбачено цим Законом: позначення, тотожне із зареєстрованою

торговельною маркою, стосовно наведених у свідоцтві товарів і послуг; позначення, тотожне із зареєстрованою торговельною маркою, стосовно товарів і послуг, споріднених з наведеними у свідоцтві, якщо внаслідок такого використання це позначення і торговельну марку можна сплутати, зокрема, якщо може виникнути асоціація такого позначення з торговельною маркою; позначення, схоже із зареєстрованою торговельною маркою, стосовно наведених у свідоцтві товарів і послуг, якщо внаслідок такого використання ці позначення можна сплутати, зокрема, якщо може виникнути асоціація такого позначення з торговельною маркою; позначення, схоже із зареєстрованою торговельною маркою, стосовно товарів і послуг, споріднених з наведеними у свідоцтві, якщо внаслідок такого використання ці позначення можна сплутати, зокрема, якщо може виникнути асоціація такого позначення з торговельною маркою. Право передавати будь-якій особі виключні майнові права інтелектуальної власності на торговельну марку повністю або щодо частини зазначених у свідоцтві товарів і послуг на підставі договору. Право дати будь-якій особі дозвіл (видати ліцензію) на використання торговельної марки на підставі ліцензійного договору. Право проставляти поряд із торговельною маркою попереджувальне маркування у вигляді латинської літери «R», обведеної колом, яке вказує на те, що цю торговельну марку зареєстровано в Україні. Право на одержання свідоцтва має будь-яка фізична або юридична особа, об'єднання осіб або їх правонаступники. Обсяг правової охорони, який надається, визначається зображенням знака та переліком товарів і послуг, внесеними до Державного реєстру свідоцтв України на знаки для товарів і послуг (далі – Реєстр), і засвідчується свідоцтвом з наведеними в ньому копією внесеного до Реєстру зображення знака та переліком товарів і послуг.

Посвідчення на раціоналізаторську пропозицію. Раціоналізаторська пропозиція – визнана юридичною особою пропозиція, яка містить технологічне (технічне) або організаційне рішення в будь-якій сфері її діяльності; раціоналізаторська робота – діяльність щодо створення технологічних (технічних) або організаційних рішень, що є новими і корисними, а також цілеспрямована діяльність, що здійснюється у системі Міністерства оборони України щодо створення та освоєння раціоналізаторських пропозицій та захисту прав раціоналізаторів під час використання їх пропозицій. Наказ № 287 від 20.09.2022 Про затвердження Положення про патентно-ліцензійну, винахідницьку та раціоналізаторську роботу в системі Міністерства оборони України.

Порядок отримання патенту на винахід і корисну модель. Подати заяву на отримання патенту заявник може особисто або через законного представника, шляхом відправлення документів поштою (рекомендованим листом) чи заповнивши заяву на отримання послуги онлайн на сайті: <https://sev.nipo.gov.ua/>, <https://sev.nipo.gov.ua/>. За подання заявки сплачується збір. Зазначений збір сплачується до спливу двох місяців від дати подання

заявки. Під час розгляду заявки може вимагатись сплата інших зборів, передбачених Законом України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі».

Для державної реєстрації винаходу за заявкою має бути проведено попередню, формальну та кваліфікаційну експертизу відповідно до Закону України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі».

На підставі висновку експертизи УКРНОІВІ приймає рішення про державну реєстрацію винаходу або відмову у державній реєстрації винаходу.

Державна реєстрація винаходу здійснюється за наявності документів про сплату державного мита за його реєстрацію і збору за публікацію про державну реєстрацію винаходу. Зазначені мито та збір сплачуються після надходження до заявника рішення про державну реєстрацію винаходу.

Видача патенту здійснюється УКРНОІВІ в місячний строк після державної реєстрації винаходу.

Іноземці, особи без громадянства, іноземні юридичні особи та інші особи, які мають місце постійного проживання чи постійне місцезнаходження поза межами України, у відносинах з УКРНОІВІ реалізують свої права через представників у справах інтелектуальної власності (патентних повірених), зареєстрованих згідно з положенням, яке затверджується Мінекономіки.

Іноземці, особи без громадянства, іноземні юридичні особи та інші особи, які мають місце постійного проживання чи постійне місцезнаходження поза межами України, можуть самостійно вчиняти такі дії: подавати заявку для встановлення дати її подання; сплачувати збори та державне мито; надавати копії раніше поданої заявки для встановлення дати подання заявки; надавати копії попередньої заявки для встановлення дати пріоритету; одержувати розписки та повідомлення щодо будь-якої з зазначених вище дій, за умови зазначення в матеріалах заявки адреси для листування на території України.

У разі якщо право на одержання одного й того самого патенту мають декілька осіб, видається один патент.

Права та обов'язки, що виникають з патенту. Патент надає його власнику:

- виключне право на використання винаходу (корисної моделі) за власним розсудом;
- право дозволяти використання винаходу (корисної моделі) на підставі ліцензійної угоди;
- виключне право перешкоджати неправомірному використанню винаходу (корисної моделі), у тому числі забороняти таке використання.

Використання секретного винаходу (корисної моделі) власником патенту має здійснюватися з дотриманням вимог Закону України «Про державну таємницю» та за погодженням з державним експертом. Права, які випливають з патенту на винахід, є чинними з дати наступного дня після їх державної реєстрації. Обов'язки, що випливають з патенту: Власник патенту

повинен сплачувати відповідні збори за підтримання чинності патенту і добросовісно користуватися виключним правом, що випливає з патенту. Строк дії патенту України на винахід становить 20 років, корисної моделі – 10 років від дати державної реєстрації. Підтримка чинності патенту. Після отримання патенту, в період його дії, власник повинен сплачувати щорічні державні збори за його підтримку. У іншому випадку патент припиняє свою дію, і власник втрачає свої виключні права на нього. Державний збір за підтримку чинності сплачується власником патенту або його довіреною особою у встановленому розмірі протягом двох місяців до настання наступного року дії патенту. Кожен рік дії патенту відраховується від дати подання заявки.

II. Заслуховування цільових виступів слухачів із актуальних питань.

Теми доповідей:

1. Заявка на видачу охоронного документа, вимоги щодо неї.
2. Пріоритет заявки та його визначення.
3. Формальна експертиза та її наслідки. Способи усунення недоліків заявок.
4. Експертиза по суті. Порядок, підстави проведення експертизи за суттю. Права заявника при проведенні експертиз.
5. Формула винаходу, її правове значення.

III. Підведення підсумків заняття.

Тестові завдання до семінарського заняття:

1. Право промислової власності регулює:

- а) відносини, що складаються у процесі створення, оформлення і використання результатів науково-технічної діяльності;
- б) відносини, що складаються у процесі створення, оформлення і використання результатів духовної творчості;
- в) лише майнові відносини авторів винаходів, корисних моделей і промислових зразків;
- г) лише відносини, що виникають з приводу оформлення і використання засобів індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів і послуг.

2. Винаходом визнається:

- а) технологічне вирішення певного завдання (проблеми), що відповідає умовам патентоспроможності;
- б) нове промислово придатне конструктивне виконання засобів виробництва і предметів споживання, а також їх складових частин;
- в) художньо-конструкторське рішення виробу;
- г) відкриття наукових теорій та математичних методів.

3. До умов патентоздатності винаходу з переліченого відноситься:

- а) новизна;
- б) однорідність;
- в) рівень творчості;
- г) відсутність схожості з іншими винаходами.

4. Сукупність документів, необхідних для видачі патенту називається:

- а) заявка;
- б) заява;
- в) формула;
- г) опис.

5. Документ, що підтверджує набуття права інтелектуальної власності на винахід:

- а) патент;
- б) свідоцтво;
- в) нотаріально посвідчений договір;
- г) диплом.

6. Первинними суб'єктами патентних прав є:

- а) винахідник та автор промислового зразка;
- б) автор та патентний повірений;
- в) винахідник та його спадкоємці;
- г) автори та їх спадкоємці.

7. Промисловим зразком визнається:

- а) художньо-конструкторське рішення виробу;
- б) нове промислово придатне конструктивне виконання засобів виробництва і предметів споживання, а також їх складових частин;
- в) технологічне вирішення певного завдання (проблеми), що відповідає умовам патентоспроможності;
- г) наукове відкриття.

8. Умови патентоздатності корисної моделі:

- а) новизна та промислова придатність;
- б) новизна, наявність винахідницького рівню та однорідність;
- в) новизна, наявність винахідницького рівню та промислова придатність;
- г) відсутність схожості з іншими об'єктами патентного права.

9. До умов патентоздатності промислового зразку з переліченого відноситься:

- а) промислова придатність;
- б) однорідність;
- в) рівень творчості;
- г) відсутність схожості з іншими промисловими зразками.

10. До об'єктів патентного права відносяться:

- а) винахід, промисловий зразок та корисна модель;
- б) винахід, корисна модель та виконання пісні;
- в) винахід, промисловий зразок та оповідання;
- г) винахід, корисна модель та оголошення про новини.

Питання для контролю знань:

1. Процедура подання заявки на одержання патенту України на винахід.
2. Оформлення прав на винаходи, корисні моделі і промислові зразки.
3. Охоронні документи на винаходи, корисні моделі та промислові зразки.
4. Майнові та особисті немайнові права суб'єктів права на винаходи, корисні моделі і промислові зразки.

Рекомендована література

Основна:

1. Попова Л. М., Хромов А. В., Шуба І. В. Інтелектуальна власність: підручник. Харків : «Федорко», 2021. 262 с. URL : <https://repository.kpi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/8c07c002-f09e-4482-b25a-f30e8071329f/content>.
2. Харитоновна О. І., Галупова Л. І., Кирилюк А. В. та ін. Патентна юстиція: навч.-метод. посібник для здоб. вищ. освіти галузі знань 08 «Право» за спец. 081 «Право». Одеса : Вид-во «Юридика», 2024. 89 с.
3. Харитоновна О. І., Ульянова Г. О., Мазуренко С. В. та ін. Права інтелектуальної власності та їх захист: навч.-метод. посібник для здоб. вищ. освіти галузі знань 08 «Право». Одеса : Вид-во «Юридика», 2024. 121 с.

Додаткова:

1. Страсбурзька угода про Міжнародну патентну класифікацію. URL : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/999_001.

Нормативно-правові акти:

1. Будапештський договір про міжнародне визнання депонування мікроорганізмів з метою патентної процедури. URL : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_039/print.
2. Гаазький Акт Гаазької угоди про міжнародну реєстрацію промислових зразків. URL : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_132.
3. Договір про патентну кооперацію (PCT). URL : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/895_001/print.
4. Договір про патентне право PLT. URL : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/895_002/print.
5. Женевський акт Гаазької угоди про міжнародну реєстрацію промислових зразків. URL : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_601?nreg=995_601&find=1&text=%EF%27%FF%F2&x=11&y=9.
6. Локарнська угода про заснування Міжнародної патентної класифікації. URL : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_b07.
7. Паризька конвенція про охорону промислової власності. URL : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_123/print.
8. Паризька конвенція про охорону промислової власності від 20.03.1883 р. (чинний в Україні з 25.12.1991 р.). URL : http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/995_123.
9. Договір про патентне право від 22.11.2002 р. (чинний в Україні з 28.04.2005 р.). URL : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/895_002.
10. Договір про патентну кооперацію від 19.06.1970 р. (чинний в Україні з 25.12.1991 р.). URL : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/895_001.
11. Про охорону прав на винаходи і корисні моделі: Закон України від 15.12.1993 р. № 3687-XII. URL : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/3687-12>.

12. Про охорону прав на промислові зразки: Закон України від 15.12.1993 р. № 3688-XII. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3688-12>.

13. Про охорону прав на компонування напівпровідникових виробів: Закон України від 05.11.1997 р. № 621/97-ВР. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/621/97-%D0%B2%D1%80>.

14. Про охорону прав на знаки для товарів і послуг: Закон України від 15.12.1993 р. № 3689-XII. URL : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/3689-12>.

15. Про охорону прав на зазначення походження товарів: Закон України від 16.06.1999 р. № 752-XIV. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/752-14>.

16. Про державне мито» підпункт «у» пункту 6 статті 3: Декрет КМУ від 21.01.1993 р. № 7-93.

17. Про затвердження Порядку сплати зборів за дії, пов'язані з охороною прав на об'єкти інтелектуальної власності: Постанова КМУ від 23.12.2004 р. № 1716.

18. Деякі питання Національного органу інтелектуальної власності: Розпорядження КМУ від 28.10.2022 р. № 943-р.

19. Про затвердження Положення про Державний реєстр свідоцтв України на знаки для товарів і послуг: Наказ ЦОВВ від 10.01.2002 р. № 10.

20. Про затвердження Правил складання, подання заявки на торговельну марку, заявки на міжнародну реєстрацію торговельної марки та проведення експертизи заявки на торговельну марку, міжнародної реєстрації торговельної марки з поширенням на Україну: Наказ ЦОВВ від 06.08.2024 р. № 19889.

Практичне заняття – 2 години

Навчальна мета заняття: поглибити і розширити знання курсантів щодо поняття публічної безпеки і порядку, масових заходів.

Обладнання заняття: ТЗН, програма навчальної дисципліни, робоча програма, плани семінарських і практичних занять і методичні рекомендації щодо їх проведення, презентації, схеми, плакати, таблиці.

При вивченні цієї теми здобувачі та здобувачки вищої освіти повинні:

знати: нормативно-правові засади правового регулювання промислової власності;

вміти: правильно визначати правовий статус суб'єктів патентного права та обсяг їх майнових і немайнових прав; класифікувати об'єкти патентного права та визначати твори, які не можуть бути об'єктами патентного права; визначати строки чинності майнових та немайнових прав суб'єктів патентного права.

Питання до практичного заняття:

1. Патентне право.
2. Умови надання правової охорони і критерії патентоздатності винаходу, корисної моделі та промислового зразка.
3. Патентні мита на об'єкти промислової власності.
4. Процедура подання заявки на одержання патенту України на винахід.
5. Оформлення прав на винаходи, корисні моделі і промислові зразки.

План проведення заняття:

I. Обговорення навчальних питань.

На початку заняття доцільно повідомити ЗВО, що ВОІВ продовжила до 31 грудня 2025 року безкоштовний доступ до сервісів програми ASPI – Access to Specialized Patent Information («Доступ до спеціалізованої патентної інформації») українським неприбутковим академічним, науково-дослідним установам, університетам, державним дослідницьким центрам та ІР офісу, отже це розширить можливості доступу до сучасних інструментів з пошуку й аналізу патентних даних та сприяння інноваційній активності в Україні.

При конкретизації навчальних практичних завдань необхідно звернути увагу ЗВО на чинний в Україні порядок оформлення правовстановлюючих документів на об'єкти права промислової власності.

II. План проведення ділової гри:

1. За допомоги практичного дослідження нормативно-правових актів, що визначають правове регулювання патентного права, як окремого під інституту інтелектуальної власності встановити коло правовідносин, що входять до предмету правового регулювання цього під інституту права інтелектуальної власності. Курсантам пропонується до вирішення (індивідуально або в групах по 2 особи) задача.

2. Після колективного обговорення результатів практичного вирішення ситуаційних завдань ЗВО пропонується здійснити запис мотивованого рішення (із посиланнями на конкретні пункти, частини, статті нормативних актів – ЦК України та ін.) щодо запропонованої фабули справи, за необхідності скласти відповідні процесуальні документи.

3. Курсанти розбиваються на групи по 5 осіб та складають алгоритм дій суб'єктів правовідносин інтелектуальної власності, як зі сторони уповноважених так й зобов'язаних осіб. Окрему увагу необхідно приділити повноваженням органів державної влади, зокрема Національної поліції України щодо правової регламентації відносин у сфері інтелектуальної власності.

Ситуативні завдання:

1. Громадянин Іванченко подав до ДУ «Український інститут інтелектуальної власності» заявку про видачу патенту на свій витвір в галузі художнього конструювання (оригінальний новий спосіб розфарбування іграшок з гіпсу за допомогою трафарету), яка містила такі матеріали:

- клопотання про видачу патенту, викладене англійською мовою;
- відомості про себе, свою адресу, викладені українською мовою;
- зображення виробу, що дає уявлення про його зовнішній вигляд.

Стосовно якого об'єкту інтелектуальної власності виникли відносини між Іванченком та ДП?

Назвіть матеріали, які Іванченко не подав та які матеріали подав з порушенням встановленої форми?

Які права має особа, що отримала патент та яким нормативним актом вони регулюються? (відповіді потрібно давати з посиланням на відповідні частини та статті ЦК та використовувати положення Закону України «Про охорону прав на промислові зразки»)

2. Арутюнов після тривалих досліджень винайшов прилад для вимірювання напруги. Знайомі порадили негайно подати заявку на винахід до відповідного державного органу. Оскільки Арутюнов не знав усіх особливостей оформлення документів, то попросив допомоги в цьому свого сусіда Коваленка, який працював юрисконсультom на підприємстві. Коваленко погодився допомогти. У процесі оформлення заявки і документів Коваленко почав вимагати, щоб Арутюнов зазначити його як співавтора винаходу, оскільки, як він пояснив, Коваленко фактично буде реєструвати винахід і отримувати патент, а це також дає право вважатись співавтором винаходу.

Чи правомірні вимоги Коваленка?

Чи може він вважатись співавтором?

Що дає право вважатись співавтором? (відповіді потрібно давати з посиланням на відповідні частини та статті ЦК та використовувати положення Закону України «Про охорону прав на винаходи та корисні моделі»)

3. ТОВ «Осмос» закупляє у Литві барні меблі, що містять промислові зразки, запатентовані в Україні, власником патенту є ТОВ «Інтер'єр». У Литві зазначені промислові зразки не охороняються. ТОВ «Осмос» ввозить зазначені меблі в Україну та поставляє їх закладам громадського харчування.

Чи порушує ТОВ «осмос» патент ТОВ «Інтер'єр»? Якщо так, то у який спосіб?

Які цивільно-правові способи захисту може застосувати ТОВ «Інтер'єр»? (відповіді потрібно давати з посиланням на відповідні частини та статті ЦК та використовувати положення Закону України «Про охорону прав на промислові зразки»)

III. Підведення підсумків заняття.

На цьому етапі практичного заняття викладач оцінює ступень активності ЗВО, змістовно-якісної наповненості їх виступів і коментарів у процесі розв'язання кожного практичного завдання.

Викладач надає об'єктивний висновок про відповідність отриманих практичних навичок ЗВО під час заняття стандартам практичної діяльності профільного фахівця з правового супроводу юридичної практики загальних аспектів інтелектуальної власності.

На підставі визначених викладачем підсумків заняття ЗВО пропонуються рекомендації та поради щодо самостійного удосконалення отриманих під час практичного заняття навичок та для підготовки до наступного практичного заняття.

Питання для контролю знань:

1. Формула винаходу, її правове значення.
2. Визначення та зміст права першокористувача.
3. Визнання патенту недійсним. Припинення дії патенту. Примусове відчуження патентних прав.

Теми доповідей:

1. Колізії заявок і порядок розгляду спорів.
2. Поняття, ознаки й об'єкти винаходу. Види винаходів та їх правове значення.
3. Поняття та ознаки корисної моделі.
4. Порядок отримання патенту на винахід і корисну модель.

Рекомендована література

Основна:

1. Попова Л. М., Хромов А. В., Шуба І. В. Інтелектуальна власність: підручник. Харків : «Федорко», 2021. 262 с. URL : <https://repository.kpi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/8c07c002-f09e-4482-b25a-f30e8071329f/content>.
2. Харитонов О. І., Галупова Л. І., Кирилюк А. В. та ін. Патентна юстиція: навч.-метод. посібник для здоб. вищ. освіти галузі знань 08 «Право» за спец. 081 «Право». Одеса : Вид-во «Юридика», 2024. 89 с.
3. Харитонов О. І., Ульянова Г. О., Мазуренко С. В. та ін. Права інтелектуальної власності та їх захист: навч.-метод. посібник для здоб. вищ. освіти галузі знань 08 «Право». Одеса : Вид-во «Юридика», 2024. 121 с.

Додаткова:

1. Androshchuk, G. (2024). Preventing technology leaks through the patent office in South Korea: lessons for Ukraine. *Theory and practice of intellectual property*, 4, 29-38.
2. Чорноус В., Вінник О., Чібісов О. Патенти та інші форми захисту інтелектуальної власності. *Інноваційні педагогічні технології в цифровій школі*: матер. VI Міжнар. наук.-практ. конф. молод. учених (м. Харків, 15-16 травня 2024 р.). Харків : ХНПУ ім. Г. С. Сковороди, 2024. С. 506-508.

Нормативно-правові акти:

1. Про затвердження Правил складання, подання та проведення експертизи заявки на винахід і заявки на корисну модель: Наказ Міністерства економіки України від 09.09.2024 р. № 23301. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1411-24>.
2. Про затвердження Правил складання і подання заявки на промисловий зразок та проведення експертизи заявки на промисловий зразок і міжнародної реєстрації промислового зразка: Наказ Міністерства економіки України від 07.03.2024 р. № 6237. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0547-24>.
3. Правила подання заявки на торговельну марку, заявки на міжнародну реєстрацію торговельної марки та проведення експертизи заявки на торговельну марку, міжнародної реєстрації торговельної марки з поширенням на Україну: Наказ Міністерства економіки України від 06.08.2024 р. № 19889. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1263-24>.
4. Про затвердження Правил складання, подання та проведення експертизи заявки на реєстрацію географічного зазначення: Наказ Міністерства економіки України від 29.07.2024 р. № 18893. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1177-24>.

ТЕМА 4. ДОГОВОРИ У СФЕРІ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Семінарське заняття – 2 години

Навчальна мета заняття: знати юридичний та економічний зміст, принципи та основи договірного регулювання відносин інтелектуальної власності. Вивчити основні завдання, функції та повноваження державної організації «Український національний офіс інтелектуальної власності та інновацій».

Обладнання заняття: ТЗН, програма навчальної дисципліни, робоча програма, плани семінарських і практичних занять і методичні рекомендації щодо їх проведення, презентації, схеми, плакати, таблиці.

При вивченні цієї теми здобувачі та здобувачки вищої освіти повинні:

знати: основні теоретичні положення про договори на розпорядження майновими правами інтелектуальної власності, договори між творцем і роботодавцем, договір комерційної концесії, договір про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності, договір про створення за замовленням і використання об'єкта права інтелектуальної власності, ліцензійний договір, ліцензія, примусові ліцензії, тощо.

вміти: правильно визначати правовий статус суб'єктів права інтелектуальної власності та в залежності від цього обсяг їх майнових і немайнових прав; класифікувати об'єкти права інтелектуальної власності та визначати відповідні види договорів про розпорядження зазначеними повноваженнями.

Питання до семінарського заняття:

1. Поняття та види договорів щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності.
2. Ліцензії на використання об'єкта права інтелектуальної власності: поняття, види та порядок отримання.
3. Договір про створення за замовленням і використання об'єкта права інтелектуальної власності.
4. Договір комерційної концесії (франчайзингу).

План проведення заняття:

I. Обговорення навчальних питань.

Поняття та види договорів щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності. Надати визначення договорів цього виду доцільно згідно частини 1 статті 1107 ЦК України, а саме: розпорядження майновими правами інтелектуальної власності здійснюється на підставі таких договорів:

- ліцензія на використання об'єкта права інтелектуальної власності;
- ліцензійний договір;
- договір про створення за замовленням і використання об'єкта права інтелектуальної власності;

- договір про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності;
- інший договір щодо розпоряджання майновими правами інтелектуальної власності.

В частині 2 статті 1107 ЦК України зазначено, що договір щодо розпоряджання майновими правами інтелектуальної власності укладається у письмовій формі. У разі недодержання письмової форми договору щодо розпоряджання майновими правами інтелектуальної власності такий договір є нікчемним. Законом можуть бути встановлені випадки, в яких договір щодо розпоряджання майновими правами інтелектуальної власності може укладатись усно, наприклад, договір про використання (опублікування) твору в періодичних виданнях (газетах, журналах тощо) ст. 33 Закону України «Про авторське право і суміжні права».

При укладанні договору необхідно враховувати положення законодавства у частині передбачення обов'язкових (істотних) умов договору.

Ліцензії на використання об'єкта права інтелектуальної власності: поняття, види та порядок отримання. Ліцензія може бути оформлена як окремий документ або бути складовою частиною ліцензійного договору.

Ліцензія може бути таких видів:

- виключна;
- одинична;
- невиключна.

При укладанні ліцензійного договору, слід враховувати, що:

- предметом ліцензійного договору не можуть бути права на використання ще не створеного об'єкту авторського права і суміжних прав;
- права на використання і способи такого використання, які не визначені в ліцензійному договорі, вважається такими, що не надані ліцензіату;
- у випадку відсутності в ліцензійному договорі умови про територію, на яку поширюються надані права на використання об'єкту авторського права і суміжних прав, ліцензія поширюється на всю територію України;
- якщо в ліцензійному договорі про видання або іншого відтворення твору винагорода визначається у вигляді фіксованої грошової суми, то в договорі повинен бути встановлений максимальний тираж твору;
- строк, встановлений договором, повинен спливати не пізніше спливу строку чинності виключного майнового права на визначений у договорі об'єкт авторського права і суміжних прав.

Договір про створення за замовленням і використання об'єкта права інтелектуальної власності. Під час обговорення цього питання нагадати, що обов'язковими (істотними) умовами договору про створення за замовленням і використання об'єкта авторського права і суміжних прав є:

- строк, протягом якого має бути створений об'єкт авторського права і (або) суміжних прав;
- способи та умови використання об'єкта авторського права і (або) суміжних прав замовником.

У разі відсутності у договорі про створення за замовленням і використання об'єкта авторського права і суміжних прав положень щодо передачі (відчуження) майнових прав на створений за замовленням об'єкт авторського права і (або) суміжних прав до однієї із сторін цього договору, діятимуть норми статті 430 Цивільного кодексу України, відповідно до якої майнові права на відповідний об'єкт належатимуть сторонам договору спільно. Оригінал твору образотворчого мистецтва, створеного за замовленням, переходить у власність замовника. При цьому майнові права інтелектуальної власності на цей твір залишаються за його автором, якщо інше не встановлено договором (стаття 1112 Цивільного кодексу України).

Договір комерційної концесії (франчайзингу). За договором комерційної концесії одна сторона (правоволоділець) зобов'язується надати другій стороні (користувачеві) за плату право користування відповідно до її вимог комплексом належних цій стороні прав з метою виготовлення та (або) продажу певного виду товару та (або) надання послуг (стаття 1115 Цивільного кодексу України). На підставі договору здійснюється платна передача виключних прав на об'єкти інтелектуальної власності, комерційну інформацію (ноу-хау), знаки для товарів і послуг, фірмове найменування для використання іншим суб'єктом в його підприємницькій діяльності. У залежності від сфери, де використовується договір комерційної концесії, виділяють такі його види: виробничий, збутовий, в сфері обслуговування, торговий. Договір комерційної концесії є консенсуальним (є укладеним з моменту з моменту досягнення згоди сторін за всіма істотними умовами договору), взаємним і сплатним. Він регулює зобов'язальні відносини, предметом яких є комплекс виключних прав, які використовують у підприємницькій діяльності (стаття 1116 Цивільного кодексу України).

II. Заслуховування цільових виступів слухачів із актуальних питань.

Теми доповідей:

1. Договір про створення за замовленням і використання об'єкта права інтелектуальної власності
2. Випадки надання примусових ліцензій
3. Відмінності та спільні риси договорів про створення за замовленням і використання об'єкта права інтелектуальної власності та ліцензійних договорів.

III. Підведення підсумків заняття.

Тестові завдання до семінарського заняття:

1) До авторських договорів належать:

- а) договір про передачу права інтелектуальної власності на твір;
- б) договір франчайзингу;
- в) договір оренди об'єкта права інтелектуальної власності;
- г) договір про спільну діяльність.

2) У разі недодержання письмової форми договору щодо розпоряджання майновими правами інтелектуальної власності?

- а) такий договір є нікчемним;
- б) такий договір є оспорюваним;
- в) сторони позбавляються права доводити факт існування договору свідченнями свідків;
- г) ніяких правових наслідків непередбачено.

3) Ліцензія на використання об'єкта права інтелектуальної власності – це:

- а) письмове повноваження, видане особою, яка має виключне право дозволяти використання об'єкта права інтелектуальної власності (ліцензіар), іншій особі (ліцензіату), яке надає їй право на використання цього об'єкта в певній обмеженій сфері;
- б) письмове повноваження, видане особою, яка має виключне право дозволяти використання об'єкта права інтелектуальної власності (ліцензіар), іншій особі (ліцензіату), яке надає їй право на використання цього об'єкта у будь-якій сфері;
- в) усне повноваження, видане особою, яка має виключне право дозволяти використання об'єкта права інтелектуальної власності (ліцензіар), іншій особі (ліцензіату), яке надає їй право на використання цього об'єкта в певній обмеженій сфері;
- г) нічим не обумовлене зобов'язання особи, яка має виключне право дозволяти використання об'єкта права інтелектуальної власності (ліцензіара), переказати певну грошову суму іншій особі (ліцензіату).

4) Ліцензія на використання об'єкта права інтелектуальної власності може бути оформлена:

- а) як окремий документ або бути складовою частиною ліцензійного договору;
- б) тільки як окремий документ;
- в) тільки як складова частина ліцензійного договору;
- г) у вигляді цілого ліцензійного договору.

5) За ліцензійним договором...

- а) ліцензіар надає ліцензіату дозвіл на використання об'єкта права інтелектуальної власності (ліцензію) на умовах, визначених за взаємною згодою сторін з урахуванням вимог законодавства;
- б) ліцензіар забороняє ліцензіату використовувати об'єкт права інтелектуальної власності (ліцензію) на умовах, визначених за взаємною згодою сторін з урахуванням вимог Цивільного кодексу та іншого закону;
- в) ліцензіар передає або зобов'язується передати об'єкт права інтелектуальної власності у власність ліцензіату, а ліцензіат приймає або зобов'язується прийняти об'єкт права інтелектуальної власності і сплатити за нього певну грошову суму;
- г) ліцензіар передає або зобов'язується передати ліцензіату об'єкт права інтелектуальної власності у користування за плату на певний строк.

6) За ліцензійним договором одна сторона (ліцензіар) надає другій стороні (ліцензіату):

а) дозвіл на використання об'єкта права інтелектуальної власності (ліцензію);

б) особисті немайнові права на використання об'єкта права інтелектуальної власності;

в) право на одержання винагороди за використання об'єкта права інтелектуальної власності;

г) виключне право на результат творчої діяльності.

7) У разі недодержання письмової форми договору щодо розпоряджання майновими правами інтелектуальної власності:

а) такий договір є нікчемним;

б) такий договір є оспорюваним;

в) сторони позбавляються права доводити факт існування договору свідченнями свідків;

г) ніяких правових наслідків непередбачено.

8) Винагорода за авторським договором визначається як:

а) відсоток від доходу за використання твору або як фіксована в умовах договору сума;

б) відсоток від суми доходу, отриманого за продаж примірників твору;

в) частина від доходу, отриманого за передання примірників твору третім особам;

г) фіксована в умовах договору сума.

9) За договором комерційної концесії:

а) одна сторона (правоволоділець) зобов'язується надати другій стороні (користувачеві) за плату право користування відповідно до її вимог комплексом належних цій стороні прав з метою виготовлення та (або) продажу певного виду товару та (або) надання послуг;

б) одна сторона (ліцензіар) надає другій стороні (ліцензіату) дозвіл на використання об'єкта права інтелектуальної власності (ліцензію) на умовах, визначених за взаємною згодою сторін з урахуванням вимог Цивільного Кодексу та іншого закону;

в) одна сторона (правоволоділець) зобов'язується надати другій стороні (користувачеві) за плату право користування відповідно до її вимог правом на комерційне найменування з метою виготовлення та (або) продажу певного виду товару та (або) надання послуг;

г) одна сторона передає або зобов'язується передати другій стороні об'єкт права інтелектуальної власності у користування за плату на певний строк.

10) За договором про створення за замовленням і використання об'єкта права інтелектуальної власності:

а) одна сторона (творець-письменник, художник тощо) зобов'язується створити об'єкт права інтелектуальної власності відповідно до вимог другої сторони (замовника) та в установленний строк;

б) одна сторона (ліцензіар) надає другій стороні (ліцензіату) дозвіл на використання об'єкта права інтелектуальної власності (ліцензію) на умовах, визначених за взаємною згодою сторін з урахуванням вимог Цивільного кодексу та іншого закону;

в) одна сторона (творець-письменник, художник тощо) зобов'язується знищити об'єкт права інтелектуальної власності відповідно до вимог другої сторони (замовника) та в установлений строк;

г) одна сторона (ліцензіар) передає або зобов'язується передати об'єкт права інтелектуальної власності у власність другій стороні (ліцензіату), а ліцензіат приймає або зобов'язується прийняти об'єкт права інтелектуальної власності і сплатити за нього певну грошову суму.

Питання для контролю знань:

1. Особливості договору на створення твору образотворчого мистецтва за замовленням.

2. Договори між творцем і роботодавцем.

3. Типові й примірні договори у сфері інтелектуальної власності.

4. Особливості договорів у сфері розпорядження майновими правами інтелектуальної власності.

5. Поняття та види ліцензій на використання об'єктів інтелектуальної власності.

6. Договір комерційної концесії (франчайзингу): актуальні проблеми укладення та виконання.

Рекомендована література

Основна:

1. Попова Л. М., Хромов А. В., Шуба І. В. Інтелектуальна власність: підручник. Харків : «Федорко», 2021. 262 с. URL : <https://repository.kpi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/8c07c002-f09e-4482-b25a-f30e8071329f/content>.

2. Харитоновна О. І., Галупова Л. І., Кирилюк А. В. та ін. Патентна юстиція: навч.-метод. посібник для здоб. вищ. освіти галузі знань 08 «Право» за спец. 081 «Право». Одеса : Вид-во «Юридика», 2024. 89 с.

3. Харитоновна О. І., Ульянова Г. О., Мазуренко С. В. та ін. Права інтелектуальної власності та їх захист: навч.-метод. посібник для здоб. вищ. освіти галузі знань 08 «Право». Одеса : Вид-во «Юридика», 2024. 121 с.

Додаткова:

1. Литвиненко Є. В., Татарінова К. В. Розвиток системи договірної регулювання у сфері інтелектуальної діяльності. *Наше право*. 2024. № 2. С. 103.

2. Яворська О. Договори щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності за законодавством України. *Вроцлавсько-Львівський юридичний збірник*. 2017. № 8.

3. Якубівський І. Методологічні засади правового регулювання договірних відносин щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 3. С. 59-63.

Нормативно-правові акти:

1. Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій: Закон України від 14.09.2006 р. № 143-V. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/143-16#Text>.
2. Про ефективне управління майновими правами правовласників у сфері авторського права і (або) суміжних прав: Закон України від 15.05.2018 р. № 2415-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2415-19#Text>.
3. Про затвердження зразків документів: Наказ МОН від 28.12.2004 р. № 986. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0986290-04>.
4. Про затвердження мінімальних ставок винагороди авторам технологій та особам, які здійснюють їх трансфер: Постанова КМУ від 04.12.2019 р. № 1030. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1030-2019-%D0%BF#Text>.
5. Про державну реєстрацію авторського права і договорів, які стосуються права автора на твір: Постанова КМУ від 27.12.2001 р. № 1756. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1756-2001-%D0%BF#Text>.

Практичне заняття – 2 години

Навчальна мета заняття: поглибити і розширити знання курсантів щодо договірного регулювання правовідносин у сфері інтелектуальної власності.

Обладнання заняття: ТЗН, програма навчальної дисципліни, робоча програма, плани семінарських і практичних занять і методичні рекомендації щодо їх проведення, презентації, схеми, плакати, таблиці.

При вивченні цієї теми здобувачі та здобувачки вищої освіти повинні:

знати: нормативно-правові засади договірного регулювання права інтелектуальної власності, самостійно визначати види договорів у сфері інтелектуальної власності для конкретної практичної ситуації

вміти: визначати вид договору щодо розпоряджання майновими правами інтелектуальної власності та вміти їх складати; вміти розрізняти види ліцензій та визначати порядок і умови їх отримання.

Питання до практичного заняття:

1. Загальні положення про договори у сфері інтелектуальної діяльності.
2. Авторський договір.
3. Ліцензійні договори.
4. Договори про створення на замовлення та використання об'єктів інтелектуальної власності.
5. Франчайзинг (законодавче регулювання в Україні та іноземний досвід).

План проведення заняття:

I. Обговорення навчальних питань.

При обговоренні першого навчального питання викладач спрямовує ЗВО на самостійне визначення загальної характеристики договорів у сфері інтелектуальної власності. З метою закріплення навиків практичної діяльності

у сфері договірної регулювання викладач з'ясовує рівень знань ЗВО щодо місця договорів у сфері інтелектуальної власності в системі цивільно-правових договорів. Після чого, викладач пропонує ЗВО навести класифікацію договорів у сфері інтелектуальної власності. Наступним етапом практичного заняття виступає забезпечення умов конфіденційності в договорах у сфері інтелектуальної власності. У подальшому ЗВО пропонується згадати вимоги договору про конфіденційність, а також істотні умови договорів у сфері інтелектуальної власності. Відповідальність за порушення умов договору у сфері інтелектуальної власності. Припинення договорів у сфері інтелектуальної власності. Розірвання договорів у сфері інтелектуальної власності. Визнання договорів у сфері інтелектуальної власності недійсними. Поняття «сторона договору у сфері інтелектуальної власності» та «суб'єкт майнових прав інтелектуальної власності за договором у сфері інтелектуальної власності».

II. План проведення ділової гри:

1. За допомоги практичного дослідження нормативно-правових актів, що визначають правове регулювання загальних аспектів права інтелектуальної власності встановити коло правовідносин, що входять до предмету правового регулювання цього інституту цивільного права. Курсантам пропонується до вирішення (індивідуально або в групах по 2 особи) задача.

2. Після колективного обговорення результатів практичного вирішення ситуаційних завдань ЗВО пропонується здійснити запис мотивованого рішення (із посиланнями на конкретні пункти, частини, статті нормативних актів – ЦК України та ін.) щодо запропонованої фабули справи, за необхідності скласти відповідні процесуальні документи.

3. Курсанти розбиваються на групи по 5 осіб та складають алгоритм дій суб'єктів правовідносин інтелектуальної власності, як зі сторони уповноважених так й зобов'язаних осіб. Окрему увагу необхідно приділити повноваженням органів державної влади, зокрема Національної поліції України щодо правової регламентації відносин у сфері інтелектуальної власності.

Ситуативні завдання:

Скласти наступні види договорів:

1. Ліцензійний договір.
2. Трудовий договір між роботодавцем та працівником, до обов'язків якого входить створення об'єктів авторського права (статей на визначену тематику).
3. Договір про створення за замовленням і використання об'єкта права інтелектуальної власності.
4. Договір комерційної концесії (франчайзингу).
5. Договір про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності.

6. Договір про розподіл майнових прав на службовий твір.
7. Договір між співавторами твору.
8. Договір про передачу (відчуження) майнових прав суб'єктів авторського права і суміжних прав.
9. Договір про передачу невиключного права на використання об'єктів авторського права і суміжних прав.
10. Договір про передачу виключного права на використання об'єктів авторського права і суміжних прав.
11. Видавничий договір.
12. Договір про виплату відрахувань виробниками та імпортерами обладнання і матеріальних носіїв, із застосуванням яких у домашніх умовах можна здійснити відтворення творів і виконань, зафіксованих у фонограмах та відеограмах.
13. Договір про виплату винагороди за використання опублікованих з комерційною метою фонограм, відеограм, їх примірників та зафіксованих у них виконань.
14. Цивільно-правовий договір між видавництвом та автором з приводу написання книги про життя блогерів.
15. Трудовий договір між Університетом та викладачем, до трудових обов'язків якого входить створення курсів лекцій та навчально-методичних матеріалів для проведення занять.

III. Підведення підсумків заняття.

На цьому етапі практичного заняття викладач оцінює ступень активності ЗВО, змістовно-якісної наповненості їх виступів і коментарів у процесі розв'язання кожного практичного завдання.

Викладач надає об'єктивний висновок про відповідність отриманих практичних навичок ЗВО під час заняття стандартам практичної діяльності профільного фахівця з правового супроводу юридичної практики загальних аспектів інтелектуальної власності.

На підставі визначених викладачем підсумків заняття ЗВО пропонуються рекомендації та поради щодо самостійного удосконалення отриманих під час практичного заняття навичок та для підготовки до наступного практичного заняття.

Питання для контролю знань:

1. Договір про створення за замовленням і використання об'єкта права інтелектуальної власності.
2. Випадки надання примусових ліцензій.
3. Відмінності та спільні риси договорів про створення за замовленням і використання об'єкта права інтелектуальної власності та ліцензійних договорів.

Теми доповідей:

1. Особливості договору на створення твору образотворчого мистецтва за замовленням.
2. Договори між творцем і роботодавцем.
3. Типові й примірні договори у сфері інтелектуальної власності.

Рекомендована література

Основна:

1. Попова Л. М., Хромов А. В., Шуба І. В. Інтелектуальна власність: підручник. Харків : «Федорко», 2021. 262 с. URL : <https://repository.kpi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/8c07c002-f09e-4482-b25a-f30e8071329f/content>.
2. Харитонova О. І., Галупова Л. І., Кирилюк А. В. та ін. Патентна юстиція: навч.-метод. посібник для здоб. вищ. освіти галузі знань 08 «Право» за спец. 081 «Право». Одеса : Вид-во «Юридика», 2024. 89 с.
3. Харитонova О. І., Ульянова Г. О., Мазуренко С. В. та ін. Права інтелектуальної власності та їх захист: навч.-метод. посібник для здоб. вищ. освіти галузі знань 08 «Право». Одеса : Вид-во «Юридика», 2024. 121 с.

Додаткова:

1. Dmytrenko, V. V. (2021). Technology Transfer Agreements in the System of Intellectual Property Agreements. *Innovative views in European fundamental scientific-practical legal studies: International scientific conference* (Riga, the Republic of Latvia, December 28-29, 2021). Riga, Latvia : «Baltija Publishing», 54-56. URL : <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/47576>.
2. Dmytrenko, V. V. (2021). Regarding state registration of facts of contractual disposal of intellectual property rights. *Legal science, legislation and law enforcement: traditions and new European approaches: International scientific and practical conference* (Włocławek, the Republic of Poland, July 9-10, 2021). Włocławek : «Baltija Publishing», 48-52. URL : <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/47765>.
3. Дмитренко В. В. Щодо праворозуміння понять «недійсний договір» та «неукладений договір» у сфері інтелектуальної власності. *Створення, охорона, захист і комерціалізація об'єктів права інтелектуальної власності: матер. IV Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Київ, 22 квітня 2021 р.)*. К. : КПП ім. І. Сікорського, 2021. С. 105-110. URL : <http://immmmi.kpi.ua/proc/article/view/229624>.
4. Дмитренко В. В. Особливості договору про створення за замовленням і використання об'єкта права інтелектуальної власності. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 11. С. 24-28. URL : <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2020/11/4.pdf>.
5. Дмитренко В. В. Місце договорів на виконання науково-дослідних, дослідно-конструкторських та технологічних робіт серед договорів у сфері інтелектуальної власності. *Право і суспільство*. 2021. № 4. С. 41-48. URL : <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/47526>.

Нормативно-правові акти:

1. Про затвердження Інструкції про подання, розгляд, публікацію та внесення до реєстру відомостей про передачу права власності на винахід (корисну модель) та видачу ліцензії на використання винаходу (корисної моделі): наказ Міністерства освіти і науки України від 16.07.2001 р. № 521. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0644-01&print=1>.

2. Про затвердження Інструкції про подання, розгляд, публікацію та внесення до реєстру відомостей про передачу права власності на промисловий зразок та видачу ліцензії на використання промислового зразка: наказ Міністерства освіти і науки України від 03.08.2001 р. № 574. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0716-01&print=1>.

3. Про затвердження Інструкції про подання, розгляд, публікацію та внесення до реєстру відомостей про передачу права власності на топографію інтегральної мікросхеми та видачу ліцензії на використання топографії інтегральної мікросхеми: наказ Міністерства освіти і науки України від 03.08.2001 р. № 577. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0719-01&print=1>.

4. Про затвердження Інструкції про подання, розгляд, публікацію та внесення до реєстрів відомостей про передачу права власності на знак для товарів і послуг та видачу ліцензії на використання знака (міжнародного знака) для товарів і послуг: наказ Міністерства освіти і науки України від 03.08.2001 р. № 576. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0718%2D01&p=1111410261307734#Text>.

5. Про затвердження Інструкції про реєстрацію договору про передачу майнового права на сорт і договору про передачу права на використання сорту: наказ Міністерства аграрної політики України від 21.07.2003 р. № 244. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0698-03#Text>.

ТЕМА 5. ЗАХИСТ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Семінарське заняття – 2 години

Навчальна мета заняття: знати юридичний та економічний зміст, принципи та основи засоби правового захисту інтелектуальної власності. Вивчити основні завдання, функції та повноваження державної організації “Український національний офіс інтелектуальної власності та інновацій” у частині повноважень щодо захисту прав суб’єктів права інтелектуальної власності.

Обладнання заняття: ТЗН, програма навчальної дисципліни, робоча програма, плани семінарських і практичних занять і методичні рекомендації щодо їх проведення, презентації, схеми, плакати, таблиці.

При вивченні цієї теми здобувачі та здобувачки вищої освіти повинні:

знати: охорона, захист, цивільно-правовий захист, адміністративно-правовий захист, кримінально-правовий захист, способи захисту прав інтелектуальної власності, порядок захисту авторських та суміжних прав, юрисдикційні форми захисту, неюрисдикційні форми захисту, контрафактні порушення авторських та суміжних прав, контрафактна продукція, порядок відшкодування при порушенні авторських та суміжних прав, особливості розгляду спорів, що впливають із авторських та суміжних прав в судах, порядок вирішення патентних спорів у судовому порядку, порядок вирішення спорів стосовно прав на засоби індивідуалізації у цивільному обороті товарів, послуг та робіт, опротестування видачі патенту, штраф, піратство, незаконне відтворення, розповсюдження творів науки, літератури, мистецтва, комп’ютерних програм і баз даних, незаконне відтворення, розповсюдження виконань, фонограм і програм мовлення, їх незаконне тиражування та розповсюдження на аудіо- та відеокасетах, дискетах, інших носіях інформації.

вміти: правильно визначати правовий статус суб’єктів права інтелектуальної власності та в залежності від цього обсяг їх майнових і немайнових прав; класифікувати об’єкти права інтелектуальної власності та визначати властиві їм ознаки охороноспроможності.

Питання до семінарського заняття:

1. Загальні засади захисту прав інтелектуальної власності.
2. Захист авторського і суміжних прав. Способи захисту порушених авторського і суміжних прав.
3. Захист права промислової власності.
4. Правові та процесуальні особливості захисту нетипових об’єктів інтелектуальної власності.
5. Міжнародно-правові аспекти захисту права інтелектуальної власності.

План проведення заняття:

I. Обговорення навчальних питань.

Загальні засади захисту прав інтелектуальної власності. Викладач нагадує ЗВО про те, що у світовій практиці захист права інтелектуальної власності прийнято поділяти на два види – юрисдикційний і неюрисдикційний. Юрисдикційний захист права інтелектуальної власності здійснюється у судовому порядку судами та іншими уповноваженими на це державними органами. Сутність цього захисту полягає у тому, що суб'єкт права інтелектуальної власності, право якого порушене, звертається до належного державного органу за захистом, який у разі необхідності і надає такий захист.

Неюрисдикційний спосіб захисту права інтелектуальної власності характеризується тим, що це позасудовий захист, який здійснюється особою, право якої порушене, самостійно, але в межах закону. Такі засоби захисту застосовуються досить рідко. Особа, право якої порушене, може відмовитися від виконання певних дій, наприклад, відмовитися внести певні зміни до твору, що не були передбачені договором, або відмовитися від виконання договору в цілому.

Захист авторського і суміжних прав. Способи захисту порушених авторського і суміжних прав. При обговоренні другого навчального питання викладач зазначає ЗВО, що найбільш досконалою, хоча далеко не бездоганною, є система захисту авторського права і суміжних прав. Вона викладена в Законі України «Про авторське право і суміжні права». Ця система далека від зразкової, але вона краща від системи захисту права промислової власності, її характерними рисами є відшкодування заподіяної шкоди, у тому числі втраченої вигоди. Вона також передбачає обов'язок порушника відшкодувати витрати на адвоката, чого раніше чинне законодавство не знало, а також відшкодування моральної шкоди, що раніше не було властивим нашому законодавству.

Захист права промислової власності. Щодо захисту права промислової власності, то його оцінки скоріше негативні, ніж позитивні. Закон України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» дуже стисло визначає дії, що вважаються порушенням патентних прав, передбачає можливість стягнення з порушника завданих збитків, включаючи неодержані доходи та відшкодування моральної шкоди. Так, за ст. 34 вказаного Закону будь-яке посягання на права власника патенту вважається порушенням прав власника патенту, що тягне за собою відповідальність згідно з чинним законодавством України. На вимогу власника патенту таке порушення повинно бути припинено, а порушник зобов'язаний відшкодувати власнику патенту заподіяні збитки. Вимагати поновлення порушених прав власника патенту може за його згодою також особа, яка придбала ліцензію. Стаття 35 цього Закону встановлює, що захист прав на винахід (корисну модель) здійснюється у судовому та іншому встановленому законом порядку.

Правові та процесуальні особливості захисту нетипових об'єктів інтелектуальної власності. Закон України «Про охорону прав на компонування напівпровідникових виробів» у частині захисту прав наближається до Закону України «Про авторське право і суміжні права». Закон України «Про охорону прав на сорти рослин» у розділі VI «Захист прав на сорт» питанню захисту прав присвячує три статті. Стаття 53 встановлює, що особа, права якої на сорт порушені, може вимагати: припинення дій, що порушують або створюють загрозу порушення його права відносно становища, що існувало до порушення права; стягнення завданих збитків, включаючи не одержані доходи; відшкодування моральної шкоди; вжиття інших передбачених законодавством заходів, пов'язаних із захистом прав на сорти. Стаття 54 зазначає, що особа, права якої на сорт порушені, може звернутися до суду за захистом цих прав. Норми статті 55 визначають відповідальність за порушення прав на сорти.

Міжнародно-правові аспекти захисту права інтелектуальної власності. Під час обговорення цього навчального питання викладач на прикладах судової практики ЄСПЛ демонструє аспекти міжнародно-правового захисту права інтелектуальної власності, зокрема у справах:

- Anheuser-Busch Inc. v. Portugal [GC], N 73049/01, п. 83, ECHR 2007-I. URL : <https://jurinfo.jep.gov.co/normograma/compilacion/docs/pdf/CASE%20OF%20ANHEUSER-BUSCH%20INC.%20v.%20PORTUGAL.pdf>;
- Balan v. Moldova. HUDOC – European Court of Human Rights. URL : [https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:\[%22001-84720%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:[%22001-84720%22]});
- Ashby Donald and Others v. France. 2013. HUDOC – European Court of Human Rights. N 36769/08. URL : [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22002-7393%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22002-7393%22]});
- Megadat.com SRL v. Moldova. URL : [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-85732%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-85732%22]}).

II. Заслуховування цільових виступів слухачів із актуальних питань.

Теми доповідей:

1. Поняття охорони і захисту прав та їх співвідношення.
2. Засоби охорони авторських і суміжних прав.
3. Адміністративна й кримінальна відповідальність за порушення прав інтелектуальної власності.

III. Підведення підсумків заняття.

Тестові завдання до семінарського заняття:

1) Цивільно-правові способи захисту права інтелектуальної власності – це:

а) заходи примусового характеру, за допомогою яких відновлюються права авторів, припиняється порушення, а порушник несе матеріально-правову відповідальність;

б) заходи примусового характеру, за допомогою яких відновлюються права авторів, припиняється порушення, а порушник несе кримінальну відповідальність;

в) заходи примусового характеру, за допомогою яких відновлюються права авторів, а порушник несе відповідальність за порушення перед державою;

г) заходи примусового характеру, за допомогою яких відновлюються права авторів, а порушник несе адміністративну відповідальність перед автором.

2) Плагіат – це:

а) оприлюднення (опублікування) повністю або частково чужого твору під іменем особи, яка не є автором цього твору;

б) оприлюднення (опублікування), повністю або частково твору під псевдонімом;

в) оприлюднення (опублікування) повністю або частково твору анонімно;

г) оприлюднення (опублікування) повністю або частково чужого твору анонімно особою, яка не є автором цього твору.

3) Набуття права інтелектуальної власності на раціоналізаторську пропозицію засвідчується:

а) свідоцтвом;

б) дипломом;

в) грамотою;

г) нотаріально посвідченим договором.

4) Способами цивільно-правового захисту авторських прав є вимога про:

а) відшкодування матеріальної та моральної шкоди;

б) виплату компенсації у розмірі від десяти до п'ятдесяти тисяч мінімальних заробітних плат;

в) накладення арешту на майно особи, що порушила авторське право;

г) накладання штрафу у розмірі до ста відсотків суми, що присуджується судом на користь позивача.

5) Розмір штрафу, що накладається на порушника авторського права, і передається до державного бюджету:

а) десять відсотків суми, присудженої судом на користь позивача;

б) сто відсотків суми, присудженої судом на користь позивача;

в) двадцять відсотків суми, присудженої судом на користь позивача;

г) накладення штрафу чинним законодавством за такі порушення не передбачено.

6) Дії, що підпадають під поняття піратства у сфері авторського права:

а) опублікування і розповсюдження контрафактних примірників творів;

б) оприлюднення (опублікування) повністю або частково твору під псевдонімом;

в) оприлюднення (опублікування) повністю або частково твору анонімно;

г) копіювання автором свого твору та видання його під іншою назвою.

7) При порушенні патентних прав власник патенту має право вимагати:

а) припинення дій, що порушують або створюють загрозу порушення його права, і відновлення становища, що існувало до порушення;

б) виплату компенсації у розмірі від десяти до ста мінімальних заробітних плат;

в) накладання штрафу у розмірі до ста відсотків суми, що присуджується судом на користь позивача;

г) накладення арешту на майно особи, що порушила права власника патенту.

8) Складом кримінального порушення авторського права з переліченого є:

а) незаконне відтворення, розповсюдження творів науки, літератури і мистецтва, комп'ютерних програм і баз даних;

б) плагіат;

в) оприлюднення (опублікування) повністю або частково твору анонімно;

г) перешкода авторові у вільному використанні його твору.

9) До умов притягнення до кримінальної відповідальності за порушення права на об'єкти промислової власності з переліченого належать:

а) наявність матеріальної шкоди у значному, великому або в особливо великому розмірі;

б) наявність шкоди у розмірі не менше тисячі мінімальних заробітних плат;

в) наявність шкоди у розмірі не більше ста тисяч мінімальних заробітних плат;

г) наявність шкоди у будь-якому розмірі.

10) Матеріальна шкода вважається завданою в значному розмірі, якщо її розмір:

а) у двадцять і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян;

б) у сто і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян;

в) у двісті і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян;

г) у тисячу і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян.

11) Притягнення до кримінальної відповідальності осіб, що винні у розголошенні комерційної таємниці:

а) не виключає для потерпілого можливості подання заяви про відшкодування заподіяних збитків;

б) не виключає для потерпілого можливості подання заяви про відшкодування заподіяних збитків за умови, що їх розмір перевищує 1000 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;

в) не виключає для потерпілого можливості подання заяви про відшкодування заподіяних збитків за умови, що їх розмір перевищує 1000 мінімальних заробітних плат;

г) виключає для потерпілого можливість подання заяви про відшкодування заподіяних збитків.

Рекомендована література

Основна:

1. Попова Л. М., Хромов А. В., Шуба І. В. Інтелектуальна власність: підручник. Харків : «Федорко», 2021. 262 с. URL : <https://repository.kpi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/8c07c002-f09e-4482-b25a-f30e8071329f/content>.
2. Резворович К., Шепеленко Д. Захист прав, порушених внаслідок використання об'єктів авторського права штучним інтелектом. *Наукові перспективи*. 2024. № 2(44).
3. Харитонов О. І., Галупова Л. І., Кирилук А. В. та ін. Патентна юстиція: навч.-метод. посібник для здоб. вищ. освіти галузі знань 08 «Право» за спец. 081 «Право». Одеса : Вид-во «Юридика», 2024. 89 с.
4. Харитонов О. І., Ульянова Г. О., Мазуренко С. В. та ін. Права інтелектуальної власності та їх захист: навч.-метод. посібник для здоб. вищ. освіти галузі знань 08 «Право». Одеса : Вид-во «Юридика», 2024. 121 с.

Практичне заняття – 2 години

Навчальна мета заняття: поглибити і розширити знання курсантів щодо поняття публічної безпеки і порядку, масових заходів.

Обладнання заняття: ТЗН, програма навчальної дисципліни, робоча програма, плани семінарських і практичних занять і методичні рекомендації щодо їх проведення, презентації, схеми, плакати, таблиці.

При вивченні цієї теми здобувачі та здобувачки вищої освіти повинні:

знати: нормативно-правові засади поліцейської діяльності у сфері забезпечення публічної безпеки та порядку

вміти: під час охорони публічної безпеки та порядку швидко орієнтуватись та миттєво діяти у разі виникнення непередбачуваних обставин.

План проведення заняття:

І. План проведення ділової гри:

1. Шляхом аналізу нормативно-правових актів, які регламентують діяльність органів поліції встановити повноваження поліцейських щодо забезпечення публічної безпеки та порядку. Курсантам пропонується до вирішення (індивідуально або в групах по 2 особи) задача.
2. Після колективного обговорення пропонується здійснити запис мотивованого рішення (із посиланнями на конкретні пункти, частини, статті нормативних актів – КУпАП та ін.) щодо запропонованої фабули справи, за необхідності скласти відповідні процесуальні документи.
3. Курсанти розбиваються на групи по 5 осіб та складають алгоритм дій поліцейського в разі залучення до забезпечення публічної безпеки і порядку.

Ситуативні завдання:

1. Компанія «Корона» м. Тростянець подала позов до суду на компанію «Каруна» м. Ужгород з метою захисту від неправомірного використання її промислових зразків та аналогії товарних знаків, які вводять в оману

покупців. В ході судового розгляду було встановлено, що компанія «Корона» зареєструвала свій промисловий зразок розфарбування упаковки та зареєструвала товарний знак «Корона», також встановлено, що розфарбування та позначки продукції компанії «Каруна» майже подібні до оформлення продукції «Корони».

Стосовно якого об'єкту інтелектуальної власності виник спір у «Корони» та «Каруни»?

Чи може товарний знак компанії «Каруна» бути зареєстрований в Україні?

Яким чином суд може захистити порушені права? (відповіді необхідно давати з посиланням на відповідні частини та статті ЦК та використовувати положення Закону «Про охорону прав на промислові зразки», Закону «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг»)

2. Іванченко створив прилад, за допомогою якого виготовляв з фольги теплі устілки для взуття. Після того як він його запатентував, він виявив у продажу устілки, які виготовлялися аналогічним приладом приватним підприємцем Івановим. Вважаючи що це піратська копія його приладу, він подав позов до суду з вимогою заборони використання його винаходу особою, яка не отримала у нього дозвіл. Пізніше з'ясувалось, що приватний підприємець Іванов створив свій прилад раніше ніж Іванченко, але не патентував його.

Як повинен вирішити ситуацію суд?

Чи має якісь права на прилад приватний підприємець Іванов?

Який порядок видачі дозволу(ліцензії) на використання винаходу? (відповіді потрібно давати з посиланням на відповідні частини та статті ЦК та положення Закону «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі»)

3. Сидоренко, перебуваючи на концерті співачки Тіни Кароль, записав на відеокамеру концерт. Після повернення додому він скомпонував і обробив запис, в студії звукозапису виготовив аудіо- та відео-версію концерту на дисках, які почав продавати в м. Дніпро.

Чи порушив Сидоренко норми, що регулюють суспільні відносини? Якщо так, то які саме?

Хто є потерпілим в даній ситуації?

Що повинен був зробити Сидоренко для того, щоб отримати права на запис концерту та подальший продаж записів? (відповіді потрібно давати з посиланням на відповідні частини та статті ЦК)

II. Підведення підсумків заняття.

На цьому етапі практичного заняття викладач оцінює ступень активності ЗВО, змістовно-якісної наповненості їх виступів і коментарів у процесі розв'язання кожного практичного завдання.

Викладач надає об'єктивний висновок про відповідність отриманих практичних навичок ЗВО під час заняття стандартам практичної діяльності профільного фахівця з правового супроводу юридичної практики загальних аспектів інтелектуальної власності.

На підставі визначених викладачем підсумків заняття ЗВО пропонуються рекомендації та поради щодо самостійного удосконалення отриманих під час практичного заняття навичок та для підготовки до наступного практичного заняття.

Рекомендована література

Основна:

1. Попова Л. М., Хромов А. В., Шуба І. В. Інтелектуальна власність: підручник. Харків : «Федорко», 2021. 262 с. URL : <https://repository.kpi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/8c07c002-f09e-4482-b25a-f30e8071329f/content>.
2. Харитонов О. І., Галупова Л. І., Кирилюк А. В. та ін. Патентна юстиція: навч.-метод. посібник для здоб. вищ. освіти галузі знань 08 «Право» за спец. 081 «Право». Одеса : Вид-во «Юридика», 2024. 89 с.
3. Харитонов О. І., Ульянова Г. О., Мазуренко С. В. та ін. Права інтелектуальної власності та їх захист: навч.-метод. посібник для здоб. вищ. освіти галузі знань 08 «Право». Одеса : Вид-во «Юридика», 2024. 121 с.

Додаткова:

1. Стерліков О. С. Проблематика захисту прав інтелектуальної власності на навчальні курси. *Академічні візії*. 2024. № 38. URL : <https://www.academy-vision.org/index.php/av/article/view/1547>.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL : <https://uk.wikipedia.org/wiki/>
2. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України. URL : <https://www.kmu.gov.ua/>
3. Офіційний сайт Міністерства внутрішніх справ України. URL : <https://mvs.gov.ua/>
4. Офіційний сайт Національної поліції України. URL : <https://www.pnu.gov.ua/>
5. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. URL : <http://www.nbuv.gov.ua/>
6. Офіційний сайт Президента України. URL : <https://www.president.gov.ua>.
7. Офіційний сайт Верховного Суду. URL : <https://supreme.court.gov.ua/supreme/>
8. Національна Парламентська бібліотека України. URL : www.nplu.org.
9. Газета «Урядовий кур'єр». URL : <https://ukurier.gov.ua/uk/>
10. Газета «Юридична практика». URL : <https://pravo.ua/>
11. Газета «Юридичний вісник України». URL : <https://yvu.com.ua/category/arhiv-gazety-yurydychnyj-visnyk-ukrayiny/>
12. Публічна бібліотека імені Лесі Українки. URL : <https://lukl.kyiv.ua/>

Навчальне видання

Фролов Михайло Михайлович

ПРАВО ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

*Методичні рекомендації для підготовки
до семінарських і практичних занять*

Редактор, оригінал-макет, дизайн – *А. В. Самотуга, О. М. Врублевська*

Формат 60x84/16. Друк – цифровий.

Гарнітура – Times New Roman. Ум.-друк. арк. 3,62. Обл.-вид. арк. 3,88.

Надруковано у Дніпровському державному університеті внутрішніх справ
49005, м. Дніпро, просп. Науки, 26, т. (056) 370-96-59

Свідectво про внесення до державного реєстру ДК № 8112 від 13.06.2024 р.